

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue Özel Sayı 1 (Ekim/October 2023), s. 1451-1474.
Geliş Tarihi-Received: 31.08.2023
Kabul Tarihi-Accepted: 02.10.2023
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1353321

Dışarıdan Eve Taşınan Eğlence Kültürü: 1970'lerde Türkiye'de Televizyonun Sosyo-Kültürel Yaşamdaki Yeri

The Shift in the Entertainment Culture: The Television and Its Socio-Cultural Effects in 1970s

Bahar İZMİR*

Öz

1970'li yıllar gerek dünyada gerekse Türkiye'de ekonomik ve toplumsal anlamda köklü değişimleri beraberinde getirdi. Teknolojinin etkisinin sosyal hayata sirayet etmeye başladığı söz konusu yıllar, toplumun eğlence anlayışını da derinden etkiledi. Nitekim önceleri bir kent eğlencesi olan televizyonun yaygınlaşmasıyla birlikte, 1970'li yıllar kitlelerin alışkanlıklarını ve eğlence algısını değiştirmekle kalmadı, eğlence ve televizyon özdeşleşmeye başladı. 1970'lerdeki spor, eğitim, kültür, sanat gibi alanlarda yapılan eğlence programlarının yanı sıra geniş kitlelere ulaşan dizi ve filmler radyonun egemenliğini geride bırakırken, toplumun alışlagelmiş pratiklerini de değiştirmeye başladı. Sinemanın yerini alan dizi ve filmler yepyeni bir eğlence anlayışının kapısını araladı. 1970'li yılların televizyon gösterileri, yarışma programları, skeçleri, Eurovision yarışmaları, müzik ve spor programları, toplumun alışkanlıklarını nasıl bu denli değiştirdi? 1970'li yıllarla birlikte değişmeye başlayan eğlence algısında televizyon programlarının rolü neydi? Bu programların içeriği, tonu, toplumsal etkisi nasıldı ve bunlara toplumda ne gibi anlamlar atfedilmişti? Bu makale, söz konusu sorulara cevap vermeyi ve 1970'li yıllarda televizyonun toplum üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda, makale 1970'lerde kökten değişmeye başlayan eğlence anlayışında televizyon programlarının rolünü tartışmakta; dönemin gazeteleri ile TRT arşivi ışığında dönemin eğlence anlayışını dizayn eden eğlence içerikli yayınlara dair sonuçlar çıkarmayı hedeflemektedir. Yine, makale 1970'li yıllardan itibaren özdeşleşen televizyon ve eğlence ilişkisini sorgularken, 1970'li yılların eğlence algısındaki değişimi televizyon programları üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Televizyon, 1970'ler, eğlence, eğlence programları.

Abstract

The 1970s brought significant and profound changes both globally and in Turkey, in terms of economic and social aspects. The years in question, when the impact of technology started penetrating the social sphere, deeply influenced the concept of entertainment within society. Indeed, with the widespread adoption of television, which was initially an urban amusement, the 1970s not only altered the habits and perception of entertainment for the masses, but also intertwined entertainment with television itself. In fact, during the 1970s, entertainment programs – ranging from sports, education, culture, and art to series and films that reached a wide audience – overtook the dominance of radio and shook the conventional practices of

* Arş. Gör. Dr., Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, e-posta: bizmir@ankara.edu.tr, ORCID: 0000 0002 6752 0786.

society. The emergence of series and films, supplanting the role of cinema, opened the door to an entirely new understanding of entertainment. How did the shows, competitions, sketches, Eurovision contests, music and sports programs of the 1970s manage to bring about such significant changes in societal habits? What was the role of television programs in shaping the evolving perception of entertainment alongside the 1970s? What were the contents, tones, and societal impacts of these programs, and what meanings were attributed to them within society? This article aims to provide answers to these questions and argue the influence of television on society starting from the 1970s. Simultaneously, it discusses about the role of television programs in the transformation of the entertainment concept during the 1970s. Through the perspective of periodicals from that era and the TRT archive, the article seeks to draw conclusions about entertainment-oriented broadcasts that shaped the prevailing entertainment perception of the time and aims to derive analytical results concerning the synonymous relationship between television and entertainment that became pronounced from the 1970s onwards.

Keywords: Television, 1970s, entertainment, entertainment programs.

Giriş

Tarih boyunca insanlık, kitlelere anında ulaşabilmenin ve iletişim kurabilmenin yollarını aradı. Eski çağlardan bu yana iletişim, mağara duvarına çizilen resimler, duman, ateş, posta güvercinleri, elçiler, mektup, gazete, dergi, telgraf gibi çeşitli yollarla kuruldu. Teknolojinin gelişmesi ile kitle iletişim araçları ortaya çıktı ve bu sayede hem iletişim kurmak hem de kitlelere anında ulaşmak mümkün hâle geldi. 20'nci yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünyada başlayan küreselleşmeyle Türkiye'de teknolojik gelişmeler hız kazandı, bu da kültürel bir değişimi beraberinde getirdi. Radyo, telefon, fotoğraf makinesi, televizyon, vb. teknolojik cihazların gündelik hayata dâhil olmasıyla kültürel değişim daha da ivme kazandı. Bu manada Türklerin sosyal hayatını "televizyon öncesi" ve "televizyon sonrası" şeklinde sınıflandıran Ömer Serim'in yorumu, televizyonun toplumsal değişimdeki rolünü çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır (Çakır, 2022, s. 79-93; Serim, 2007, s. 11).

Mc Luhan'ın deyişiyle dünya "evrensel bir köy"e dönüştü; yani küreselleşme ile kitle kültürü ortaya çıktı. Kitle kültürü; sanayileşme dönemi sonrası teknolojik gelişmelerle birlikte kitlesel bir şekilde üretilip tüketilen, endüstrinin bir parçası olarak görülen metalaşmış bir kültüre karşılık gelir. Özellikle de kitle iletişim araçları aracılığı ile üretilip toplum tarafından tüketilen her türlü düşüncüyü ve davranışı kapsar. (Yaylagül, Korkmaz, 2008, s. 127) Popüler kültür kavramı, kitle kültürü kavramıyla kapsam olarak yakın ve ilişkilidir. Popüler kültür, kitle kültürünün somut şekillerinden biriyken; televizyon, popüler kültürün kitlelere ulaşmasında en önemli araç olarak görev yapar (Coşkun, 2019, s. 18).

1970'lerde televizyonu anlayabilmek için dünyada ve Türkiye'de televizyonun gelişimine dair bilgi vermek faydalı olacaktır. Televizyonun tarihi, kapitalizmin ve ulus devletlerin tarihiyle iç içe geçmiştir. 20'nci yüzyılın başından itibaren toplumda yaygınlaşmaya başlayan yayıncılığın önemi anlaşılınca, devletler radyo ve televizyon üzerinde denetim kurmaya yöneldi. 1930'lu yıllardan itibaren televizyon kurumsal bir kimlik kazanmaya başladı ve ilk program denemeleri yapıldı (İlaslan, 2014, s. 481-510).

Dünyada ilk düzenli televizyon yayını, 1936 yılında İngiltere'de yapıldı. İngiltere'den sonra ABD, televizyon yayımlarına başlayan ikinci ülke oldu, 1939'da New York'ta düzenlenen Dünya Fuarı televizyonda yayımlandı. ABD'deki televizyon yayıncılığı daha çok reklamlara ağırlık vermişti. Sovyetler Birliği, televizyon yayıncılığını başlatan üçüncü ülke oldu. (Aziz, 1981, s. 10-12.) Esasında, II. Dünya Savaşı başlamadan önce televizyon yayıncılığında ilerleme kat edilmiş, fakat savaşın başlamasıyla bu süreç kesintiye uğramıştır.

Savaşın getirdiği koşullarla kesintiye uğrayan televizyon yayıncılığı, 1946'dan itibaren British Broadcasting Corporation (BBC)'nin yayınları ile sürdü ve televizyon alanındaki gelişmeler tüm Avrupa'da hızla arttı. Televizyon yayınları, Hollanda'da 1951, Belçika ve Danimarka'da 1953, Avusturya ve Lüksemburg'ta 1955, İsveç ve İspanya'da 1956, Portekiz'de 1957, İsviçre, Finlandiya ve Yugoslavya'da 1958, Norveç'te 1960 yılında başladı. Renkli televizyon ise ABD'de 1953, Kanada'da 1956, Japonya ve Avrupa'da da 1960'lı yıllarda ortaya çıktı (Aziz, 1981, s. 10-15).

Sadece ilk yayınları gerçekleştiren ülkelerde değil, 1945'ten itibaren, diğer ülkelerde de televizyon konusu ilgi uyandırmaya başladı. Nitekim televizyonun kitle iletişim aracı olarak ortaya çıkışı savaşın bitmesinden sonra 1950'li yıllarda hız kazandı. Savaşın bitmesiyle birlikte İngiltere gibi öncü ülkelerin tekrar televizyon yayınlarını başlatmasıyla birlikte, televizyon gerek toplumsal gerek siyasi alanda daha fazla ilgi çekti. Böylece, 1950'ler televizyonun hem bir kitle iletişim aracı olarak ortaya çıkışına, hem de hızla yayılışına tanıklık etti. Bu yıllarda, televizyonun gelişip dünyaya yayılmasına, BBC ve NBC gibi radyo konusunda uzmanlaşmış kurumlar öncülük etti. 1960'lar televizyonun teknik ve programcılık açısından hızla geliştiği, tüm dünyaya yayıldığı ve daha profesyonel bir yapıya kavuştuğu dönem oldu. Bu anlamda, Curran ve Seaton'un deyişiyle, 1960'lı yıllarda televizyon "rüşünü ispatlamıştı" (Briggs ve Burke, 2011; Curran ve Seaton, 2003, s. 190).

Televizyon, dünyada yaygınlaşmaya başladıktan sonra bir siyaset aracı olarak da hizmet etti. Nitekim 1952 yılında ABD'de ilk kez siyasi parti kongrelerinin televizyondan verilmesiyle televizyonun işlevi açısından yeni bir dönem açıldı. Böylece, televizyon önemli bir siyasi güç haline gelmeye başladı, televizyonun kültürel egemenliği arttı. 1963 yılında John F. Kennedy'nin öldürülmesi ve bunun televizyondan naklen verilmesi, televizyonun bir kitle iletişim aracı olarak toplumsal rolünü açıkça ortaya koydu (Gönenç, 2007, s. 87-102).

Türkiye'de ise televizyon yayıncılığı, dünyadaki gelişiminden çok sonra başlayabildi. Televizyon yayıncılığına dair ilk denemeler 1952 yılında ve İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından gerçekleştirildi (Cumhuriyet, 10 Temmuz 1952, s. 1). İlk düzenli televizyon yayınları ise Ankara'da Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) tarafından yapıldı. 1960'lı yıllarda televizyon, kitle iletişim aracı olarak dünyada altın çağını yaşarken, Türkiye'de görüntüyü de içeren yayıncılık üzerine tartışmalar ancak yapıldı (Aziz, 1981, s. 115-116). Nihayet 1964 yılında 359 sayılı yasayla TRT kuruldu, sonrasında Türkiye'de televizyon yayıncılığı ile ilgili çalışmalar hız kazandı (Ünlüer, 2000, s. 47). Ayrıca, merkezi Ankara'da olması kararlaştırılan TRT'nin görevleri ve genel ilkeleri hem kanunla hem de anayasayla belirlendi.¹

Bu çalışmaların sonucunda, Türkiye'de televizyon yayıncılığı TRT'nin 31 Ocak 1968 tarihinde Ankara'da gerçekleştirdiği deneme yayınıyla resmen başlamış oldu. Başlangıçta üç gün (salı-çarşamba-perşembe) ve belirli saatlerle sınırlı olan yayınlar, 1 Ocak 1972'de 4 güne, 21 Haziran 1972'de 5 güne, 18 Mart 1974'te 6 gün 35 saate ve 24 Mayıs 1974'te haftada 7 güne çıkarıldı.² Televizyonun haftanın belirli günlerinde yayında

¹ "a) Radyo ve Televizyon postaları ile yurt içine ve yurt dışına radyo ve televizyon yayınları yapmak, b) Devlet adına yurdun çeşitli yerlerinde radyo ve televizyon istasyonları ve tesisleri kurmak ve işletmek, bunları genişletmek ve geliştirmek, c) Bu amaçla, gerektiğinde, kendi tesislerinde kullanılacak alet ve cihazlar ile ilgili araştırmalar yapmak veya yaptırmak; bunları kısmen veya tamamen imal etmek ve bunun için gerekli tesisleri kurmak, d) Bu kanunda gösterilen esaslar içerisinde, Milletlerarası Radyo - Televizyon, kuruluşları ve yabancı radyo - televizyon kurumları ile ilişkileri düzenlemek, e) Yayınların, kolayca anlaşılabilir bir dille yapılmasını sağlayıcı tedbirleri almak" Bakanlık TBMM Tutanakları, 359 Sayılı Kanun, No:1568, 29.02.1972, Resmî Gazete, 8.3.1972, Sayı: 14122.

² <https://www.trt.net.tr/kurumsal/kilometre-taslari>. Bkz: Esen, Selim, Olayların İçinden- Bir TRT Tarihi Denemesi, Ankara: Kanguru Yayınları, 2012; "TV Programı", Ulus, 3 Ocak 1970, s. 7.

olduğu dönemlerde, etkisinin oldukça sınırlı olduğu söylenebilir. Televizyonun belirli günlerle sınırlı olduğu zamanlar, halk televizyonu çok fazla ciddiye almamış; “bir süre sonra unutulacak ve hevesi alınacak bir icat” olarak görmüştü. Orta hâlli ailelerin çoğu, televizyonu “birkaç saatlik eğlence için hatırı sayılır derecede pahalı bir aleti almayı” gereksiz buluyordu (Tunç, 2022, s. 103-104). Ancak yayınların 1974 yılından itibaren her gün yapılmaya başlanması televizyonun kitleler arasında kabul görmesinde bir milat teşkil etti. Bu anlamda, 1974'ten sonra yavaş yavaş toplumun alışkanlıklarının ve eğlence anlayışının değişmeye başladığını söylemek yanlış olmayacaktır.

1970'lerin ikinci yarısından itibaren televizyon geniş kesimlere ulaşmaya başlamış ve oldukça olumlu tepkiler almıştı. Bu sayede, televizyonun öncelikle eğitim alanında ve eğlenme amaçlı kullanılabilmesi fikri öne çıkmıştı. Spor, eğitim ve kültür gibi pek çok sahada program yapılması konusundaki görüşler ağırlık kazanmış, halk arasında da televizyona yönelik ilgi artmaya başlamıştı (*Hürriyet*, 7 Kasım 1974, s. 8; *Dünya*, 6 Kasım 1978, s. 1.; *Cumhuriyet*, 30 Aralık 1976, s. 6).

Özellikle kentli orta sınıfta kabul gören televizyon, radyonun egemenliğinden dolayı “radyonun resimlisi” olarak nitelendiriliyordu. Televizyon en çok da kırsalda büyük bir merak uyandırmış, televizyonu olan kişiler için bu önemli bir statü göstergesi hâline gelmişti. Örneğin, *Vizontele* filmi 1974 yılında Hakkârî'nin küçük bir kasabasına televizyonun gelmesini ve köylülerin şaşkınlığını konu alıyordu. Televizyonun gelmesi, filmde olduğu gibi kırsalda hem büyük bir heyecan yaratmış hem de onları kaygılandırmıştı (*Vizontele* Film, yön. Yılmaz Erdoğan ve Ömer Faruk Solak, 2000).

Öte yandan, televizyonunun yaygınlaşmasının toplumda bazı tepkileri de beraberinde getirmesi kaçınılmazdı. Örneğin, TRT'nin 1971 yılının sonundan itibaren yayınları arttırma kararı, “çocukların ders çalışmasına mâni olduğu” gerekçesiyle bazı seyirciler tarafından tepkiyle karşılandı. Yine de 1972 yılının son aylarına gelindiğinde, TRT'de 14 ilde TV yayınına geçilmiş, TV teçhizatı ve altyapısı ülke genelinde artmaya başlamıştı. (Türkiye'de Televizyon, *Milliyet*, 20.12.1971, s. 7) Bir yandan televizyon ülkenin dört bir yanında yaygınlaşırken, bu yeni icadın olumlu ve olumsuz etkileri de toplumda tartışıldı (Mehdi Zıt, *Ulus*, 7 Ocak 1970, s. 2; *Hürriyet*, 18 Ocak 1974, s. 8; *Hürriyet*, 3 Şubat 1974, s. 3; “Oktay Akbal, *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1975, s. 2).

Ayrıca, renkli televizyonun Türkiye'ye getirdiği ekonomik maliyet ve zararları üzerine de tartışmalar yapıldı (Mahmut Öngören, *Cumhuriyet*, 20 Ocak 1975, s. 10). Nitekim 1975 yılında yayınlanan *Televizyon Çocuğu* filmi, televizyonun bu etkisini trajikomik bir şekilde ekrana getirir. Filmde başrol oyuncusu Müjdat Gezen'in “televizyon hastalığına yakalanması”, izlediği karakterlere bürünmesi ve gerçek hayatla televizyonu birbirinden ayıramaması televizyonun toplum üzerindeki etkisine dair önemli ipuçların sunmaktadır. Filmdeki diyaloglarda, televizyon bağımlılığı içki, kumar bağımlılığı gibi sorunlarla eşdeğer gibi görülmüş, bunun tedavi edilmesi gerektiği mesajı açık bir şekilde verilmiştir (*Televizyon Çocuğu*, yön. Aram Gülyüz, 1975).

Yine de tüm eleştiriler televizyonun eğlenceyle özdeşleşmesinin önüne geçemedi. 1970'li yıllarda geniş kitleler için eğlencenin adı evde veya komşuda toplanarak televizyon izlemek hâline gelmeye başladı. Nitekim eğlence anlayışı da çay bahçelerinden, gazinolardan ve parklardan evlere doğru taşındı. Televizyonda yayınlanan müzik, spor, eğitim, siyaset programları, günlük hayata dair programlar ve çocuk yayınları çeşitli kitleler tarafından takip edilirken, özellikle eğlence programları büyük bir takdir topladı. Yılbaşı programları, yarışma programları, Eurovision yarışmaları, müzik, skeç ve showları kapsayan eğlence içerikli programlar 1970'li yılların eğlence anlayışında oldukça köklü değişimleri beraberinde getirdi. Yine, yerli ve yabancı dizilerin yanı sıra sinema salonlarından evlere taşınan filmler yepyeni bir eğlence

anlayışının kapısını açtı. Bu anlamda, bu makale 1970'li yılların eğlence anlayışını söz konusu dönemin televizyon programları üzerinden incelemeyi hedeflemektedir. Yine, çalışma dönemin gazeteleri ve TRT arşivi üzerinden 1970'li yıllarda kökten değişmeye başlayan eğlence anlayışını irdelemeyi ve televizyonun bundaki rolünü analiz etmeyi amaçlamaktadır.

1. Eğlencenin Adı Televizyon: 1970'li Yıllarda Eğlence Programları

1968 yılında yayına başlamasından itibaren, özellikle 1970'li yıllarda televizyon halkta büyük bir ilgi uyandırmış, televizyonun eğlence anlayışını kökten değiştireceği anlaşılmıştı. 1970'li yıllarda televizyon insanların hayatına girdikten sonra eğlence televizyon ile özdeşleşmeye başladı. Halkı televizyonun başına bağlayan programlardan biri de eğlence türü programlardı.

Eğlence programları içinde en çok müzik yayınları ve yarışma içerikli programlar ilgi gördü. 1973 yılında yayınlanan *Biz Bize, Tele-Pazar*, 1974'te sunuculuğunu Cenk Koray'ın yaptığı *Telekutu* adlı yarışma izleyiciler tarafından sevildi. 1973 yılında yayınlanan *Hangisi Doğru* ve *Talih Kuşu* sevilen yarışma programları arasındaydı. 1976 yılında ise *Hafta Sonu* adlı müzik ve eğlence programı büyük ilgi gördü. Söz konusu program öğlen 15.00 ile 20.00 arasında yayına girmiş, müzik ve her türlü eğlenceyi izleyicilere sunmuştu. Benzer şekilde, *Ekranın İçinden, Bizden Size, Gülünüz Güldürünüz* diğer eğlence içerikli programlar da öne çıkıyordu (Prof. Dr. Temuçin Faik Ertan İle Yapılan Sözlü Mülakat, 27 Mart 2023; Prof. Dr. Mesut Çapa İle Yapılan Sözlü Mülakat, 1 Mart 2023; Hürriyet, 1 Aralık 1976, s. 8).

Yine, bir diğer eğlence programı 1978 yılında yayınlanmaya başlayan sunuculuğunu Mehmet Ali Erbil ve Derya Baykal'ın yaptığı *Sihirli Lamba* oldu. Ayrıca, 1979 yılında Perran Kutman ve Müjdat Gezen'in sunduğu *7 Tepeden*, Halit Kıvanç'ın sunduğu *Zaman Zaman İçinde* ve Altan Erbulak'ın sunduğu *Cumartesi Gecesi*, 1970'li yılların eğlence programlarının başında geldi. Bu eğlence programlarının içeriği her türlü müzik, şarkı ve skeçten oluşuyordu (<https://www.trtizle.com/trtarsiv>).

1970'li yıllarda halkı eğlendirme amaçlı programlardan bir diğeri de bilgi yarışmalarıydı. *Bildiklerimiz, Gördüklerimiz ve Duyduklarımız* adlı bilgi yarışması oldukça yoğun bir ilgiyle karşılandı. *Bir Kelime Bir İşlem* adlı program, TRT'de yayınlanan ve çok beğenilen hem bilgi yarışması hem de eğlence programlarının başında geldi. Benzer şekilde, 1975 yılında TRT'de yayınlanmaya başlayan *Çarkıfelek* adlı yarışma ve eğlence programı, 1970'li yıllar boyunca Güner Ümit tarafından sunuldu. Ayrıca, magazin türünde yapılan programlar da halk tarafından oldukça beğenildi, belki de halkı gerçek yaşamın sorunlarından uzaklaştırdığı için büyük bir ilgi gördü. Örneğin, 1972-1974 yılları arasında yayınlanan ve Uğur Dündar tarafından sunulan *Yaşadığımız Günler* adlı magazin programı da takdir topladı. Bu tarzdaki programlarla, halkın eğlendirilmesi, oyalanması ve vakit geçirmesi amaçlandı (Çankaya, 2003, s. 127-128). Halkın bu programlara yönelik ilgisi ve alakası dikkate alınır, bu programların amacına ulaştığını söylemek mümkündür.

1970'li yıllarda televizyondaki eğlenceyle özdeşleşen bir diğer alan ise müzik ve dansı. Müzik programları ve çeşitli gösteriler, 1970'li yılların vazgeçilmez eğlence programlarının başında geldi. Cumartesi akşamları yayınlanan eğlence programlarında *Tolgahan Dans Grubu* seyirci tarafından beğenildi ve cumartesi gecelerinin vazgeçilmezi oldu. Gösteri programlarından sonra yayınlanan türkülerin ardından, Türk Hafif Müziği ve Türk Sanat Müziği sanatçısının sahne alması bir klasik hâline geldi. Sanatçıların icra ettiği çeşitli müzikler ve dans gösterilerinin yanı sıra skeçlere de bu yeni eğlence programlarında yer ayrıldı. Skeçli gösterilerin vazgeçilmezleri ise Ateş Böcekleri, Uğur

Böcekleri, Bal Arıları gibi gruplardı. Bunların yanı sıra, dans eden ve şarkı söyleyen İtalyan *Rafaella Carra Show* 1970'lerin unutulmaz eğlence programları arasındaydı (Tunç, 2022, s. 130-131).

1970'li yıllardaki kadınlara yönelik gündüz programları da kadınlar arasında önemli bir kitleye hitap etti. 1973 yılında yayınlanmaya başlayan *Kadın ve Ev*, kadınlara yönelik bir dizi programdı. 1974 yılında *İşte Hayat* adlı magazin içerikli program yayınlandı. Öte yandan, 1970'li yıllarda televizyon yoluyla halk da sesini duyurmaya başlamıştı. Söz konusu yıllarda Türkiye'nin gerçekliğini yansıtan *Almanya'dan Mektup Var* adlı program vesilesiyle Almanya'daki işçiler seslerini duyurmuş, yaşadıklarını ifade etme fırsatı elde etmişlerdi. Öte yandan, bu yıllarda başlayan birçok kişinin katıldığı tartışma programları kültürü de televizyon aracılığıyla başladı. *Forum* adlı tartışma programı buna örnek gösterilebilir (Hürriyet, 16 Şubat 1974, s. 8).

1970'li yıllardaki eğlence programlarının farklı kesimlere hitap eden çeşitli içeriklere sahip olduğu görülmektedir. Örneğin, kadın ve çocuklara yönelik eğlence programlarının yanı sıra *Köy Odası* ve *Dağarcık* (1973) ile köylüye ve kırsal kesime ulaşılmaya çalışıldı. *Sahnelerimizden* adlı on beş günde bir yayınlanan tiyatro içerikli sanat programı ile sanatseverlere hitap edildi. 1978 yılında yayınlanmaya başlayan *Dağarcık*, *Köy Kahvesi* ve *Anadolu'ya* adlı programlar, köylü izleyiciye tarımsal üretim ve ürettiklerini pazarlama konusunda bilgiler veriyordu. *Yaşasın Edebiyat* adlı program gibi kültür ve edebiyat ağırlıklı programlara da yer verildi. Televizyon Çocuk Yayınları Şubesi tarafından hazırlanan ve çocuklara yönelik müzik içerikli yayınlar yapan *Müzik Şöleni* programı da televizyon izleyicisini eğlendiren ve sevilen programlardan oldu (Hürriyet, 18 Kasım 1977, s. 10; "TV'de Bugün", Hürriyet, 7 Kasım 1976, s. 8; "Günün TV Programı", Dünya, 16 Kasım 1978, s. 6.; "Televizyon", Cumhuriyet, 30 Aralık 1976, s. 6). *Kaktüs Çiçeği*, *Cengiz Han'ın Bisikleti* ve *Yağmur Sıkıntısı* adlı tiyatro oyunları *Televizyonda Tiyatro* adıyla 1973 yılı boyunca gösterildi. (Çankaya, 2003, s. 129-153) Bunların yanı sıra, dünyadaki yeni buluşları ve bilimsel alandaki gelişmeleri aktaran *Bilim Dünyası* programı da öne çıktı (Vatan, 23 Mayıs 1975, s. 8).

Görüldüğü üzere, eğlence içerikli programlar halkta önemli bir karşılık bulmuş, 1970'lerin eğlence anlayışını kökten değiştirmeye başlamıştı. Seyirciyi ekran karşısına kilitleyen müzikler, skeçler, yarışmalar ve kapsamlı gösteriler ilgi gördükçe, eğlencenin adresi televizyondaki programlar olmaya başladı. Bu bakımdan, televizyonun 1970'li yıllarda toplumun eğlence anlayışında ve alışkanlıklarında köklü değişikliklere neden olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

2. Başka Hayatlara Olan Merak: 1970'lerde Hayatımıza Giren Diziler

1970'li yıllar, televizyonla birlikte dizilerin ve birçok karakterin de hayatımıza girdiği yıllar oldu. Reyting, izlenme payı gibi özel televizyonlarla birlikte tanışılan kavramlar yokken TRT oldukça kapsamlı yayınları seyirciye sundu. Diziler 1970'li yıllarda kitleleri kendisine çekmeyi başarmıştı. Klasik edebiyat uyarlamalarında ve nitelikli dizi filmlerde İngiliz egemenliği, aksiyon macera ve komedi dizilerinde Amerikan egemenliği kendini gösterdi.

Türk televizyonunun ilk dizisi 1973 yılında yayınlanan on üç bölümden oluşan ve haftada bir yayınlanan *Hayattan Yapraklar'*dı. Yönetmenliğini Gürol Gökçe'nin yaptığı bu dizinin her bölümü farklı bir yazar tarafından yazılmıştı. Türkiye'nin en fazla beğeni toplayan dizisi ise 1974 yılında yayınlanmaya başlayan *Kaynanalar* dizisi oldu. Türkiye'de sitcom'un da ilk örneği olarak kabul edilen *Kaynanalar* dizisi, Anadolu'dan Ankara'ya göç eden Nuri Kantar ve ailesinin yaşamlarını konu alıyordu (Hürriyet, 1 Aralık 1974, s. 8; Hürriyet, 16 Mart 1975, s. 8; Milliyet, 10 Kasım 1977, s. 10; Dünya, 17 Aralık 1978, s. 4).

1974 yılında yayınlanan *Yılkı Atı* dizisi ise bir sezon süren ikinci televizyon dizisi oldu. Bu dizileri 1974 yılında yayınlanan *Sokak Şarkıcıları*, *Ahududu* ve *Hartlineden Hititlere* dizileri izledi.

1975 yılında yayınlanan, *Aşk-ı Memnu*, *Diyet*, *Ferman*, *Pembe İncili Kaftan*, *Topuz*; 1976'da yayınlanan *Darısı Başınıza*, *Caniko*; 1977'de yayınlanan *Seyahatname*, *Annemi Hatırlıyorum*, *Hakem Seyfi Dalmaz*, *Şıpsevdi*, *Çözülme*, *Bir Yürek Satıldı*, *Oynaş*, *Çok Sesli Bir Ölüm*, *İstanbul*, *Bir Adam Yaratmak*; 1978'de yayınlanan *Bağrıyanık Ömer ile Güzel Zeynep*, *At Gözlüğü*, *Denizin Kanı*, *Bizim Sınıf*, *Giyim Kuşam Dünyası*, *Evdekiler*, *Bir Kadının Penceresinden* ve 1979 yılında yayınlanan *Yorgun Savaşçı*, *Paranın Kiri*, *Tatlı Çarşamba*, *İbiş'in Rüyası*, *Bir Ceza Avukatının Anıları: Emekli Başkan TRT'de yayınlanan yerli diziler olarak öne çıktı (TRT Arşiv: <https://www.trtizle.com/trtarsiv>). Yerli yapımlar Amerikan ve İngiliz dizilerine göre pek akılda kalıcı olamadı. En çok hatırlanan *Kaynanalar* olurken, 13 bölümden oluşan *Aşk Memnu* dizisi de büyük bir ilgi gördü (Vatan, 24 Mayıs 1975, s. 8; Prof. Dr. Temuçin Faik Ertan ile Yapılan Sözlü Mülakat, 27 Mart 2023; Prof. Dr. Mesut Çapa ile Yapılan Sözlü Mülakat, 25 Mart 2023).*

1970'li yıllarda yerli dizilerin yanı sıra Batı'dan uyarlanan diziler Türkiye'nin ana gündemi haline geldi. 1974 yılından itibaren televizyonda yerli yapımlı diziler arttırılmaya çalışıldı, fakat tüm çabalara rağmen yayınların yüzde kırkını yabancı yapımlar oluşturdu. Televizyonda yayınlanan dış kaynaklı diziler ve dizi programların (belgeseller, müzik, eğlence ve magazin) büyük bir çoğunluğu Amerikan uyarlaması olmakla birlikte, İngiltere ve Fransa'dan alınan yapımlar da ağırlık kazandı. Neticede, dizi sektöründe Amerikan kültürünün yanı sıra Avrupa kültürünü yansıtan diziler de yapıldı. *Leonardo*, *Dünya Klasikleri* ve *Sefiller* sı bunların başında geldi (Çankaya, 2003, s. 131-132).

1973 yılına gelindiğinde TRT'de yayınlanan televizyon yapımlarının üçte biri dışarıdan alınan programlardı. 1972'den itibaren özellikle Amerikan kaynaklı diziler artmaya başladı. Batı'dan uyarlama olan bu diziler, TRT'de Türkçe dublajlı olarak gösterildi (TRT Arşiv).

1970'lerin kült dizilerinden birisi *Kaçak* dizisi oldu. Amerika'dan uyarlama olan bu dizi, 1974-1977 yılları arasında geniş kitleleri ekran başına bağlamayı başardı (Hürriyet, 8 Kasım 1974, s. 8). Yine, karısını öldürmekle suçlanan bir doktor olan ve sürekli polislerden kaçmanın bir yolunu bulan Richard Kimble ile peşindeki kötü polis, yıllarca ekran başındaki seyirciyi soluksuz bıraktı (Vatan, 29 Mayıs 1975, s. 8). Türk seyircisinin ilk tanıştığı polisiye dizilerden biri ise *Komiser Kolombo* oldu. Amerikan yapımı olan bu dizi, yoksullar arasında işlenen gerçekçi cinayetleri değil zenginlerin dünyasında yaşayan zeki katilleri konu edinmişti. *Komiser Kolombo*'yu diğer polisiye dizilerden ayıran özellik ise katilin kim olduğu sorusu üzerine değil Kolombo'nun katili nasıl bulacağı sorusu üzerine kurulmuş olmasıydı. *Söz Savunmanın* adlı Amerikan uyarlaması dizi de büyük ses getirdi (Cumhuriyet, 14 Eylül 1974, s. 5).

Yine, en uzun süre yayınlanan batı dizisi *Bonanza*, Cartwright ailesi ve yaşadıkları çiftlik olan Ponderasa ile toplumda geniş bir kitleyi etkiledi. İlhamını vahşi batıdan alan ve insanlar kadar atların, sığır sürülerinin, kovboy şapkalarının ve barların başrolde oynadığı bu Amerikan dizisi, 1970'lerin sonuna damga vurdu (Hürriyet, 29 Aralık 1977, s. 10). Ayrıca, 1978 yılında yayınlanmaya başlayan *Dallas* dizisi (1978-1991), toplumsal hayattaki alışkanlıkları dizayn etmeye başlamış, geniş kitleleri etkisi altına almıştı. Dizilerin hiçbirisi *Dallas*'taki karakterler kadar iyi hatırlanmadı. *Dallas*, yayınlandığı sırada, hayat durma noktasına gelmiş, sokaklarda kimse kalmamış, ertesi gün okullarda, iş yerlerinde seyredenler seyredemeyenlere *Dallas*'ı anlatmış, diziyi izlemek bir gelenek haline almıştı (Tunc, 2022, s. 121-124; Prof. Dr. Hakan Uzun ile Yapılan Sözlü Mülakat, 3 Ocak 2023).

1970'li yıllarda TRT'de yayınlanan Batı'dan uyarlama dizilerin bazıları ise şu şekildeydi: *6 Milyon Dolarlık Adam*, *Arsen Lupen*, *Aşk Gemisi*, *Atlantis'ten Gelen Adam*, *Banacek*, *Bataklık*, *Çarli'nin Melekleri*, *Doktor Kim*, *Dük Caddesi Düşesi*, *İhtiyar Delikanlı*, *İyi Dost*, *Jack*, *Jane Eyre*, *Kaptan Onedin*, *Kong Fu*, *Lassie*, *Laverne ve Shirley*, *Logan'ın Kaçışı*, *San Fransisko Sokakları* (1972-1977), *Sihirbaz*, *Tatlı Cadı*, *Tatlı Sert*, *UFO*, *Uzay Yolu*, *Komiser Kolombo*, *Kaçak ve Söz Savunmanın*, *Pasaklı Sally*, *Tatlı Sert*, *Küçük Ev*, *Kadın Polis*, *Görevimiz Tehlike*, *Mc Millan ve Karısı*, *Zengin ve Yoksul* (Vatan, 23 Mayıs 1975, s. 8.; Hürriyet, 9 Kasım 1974, s. 8; "Cumhuriyet, 10 Eylül 1974, s. 5; Dünya, 10 Aralık 1978, s. 4.; Milliyet, 26 Kasım 1977, s. 10).

Akılda kalıcı olan ve en çok beğenilen diziler ise *Küçük Ev*, *Kaçak*, *Tatlı Cadı*, *Görevimiz Tehlike*, *Avukat Petroçelli*, *McMillan ve Karısı* idi. Yoksul bir ailenin başlarından geçen olaylardan oluşan *Küçük Ev*, her bölümde seyircilerin gözlerine ağlamaktan kan çanağına çeviriyordu. *Küçük Ev* her bölümde ağlatırken, külâhlı siyah şapkasıyla bir süpürgeye binen *Tatlı Cadı* seyirciyi güldürmesiyle ünlendi. *Bu kaset 10 saniye içinde kendini yok edecektir* cümlesini hafızalara kazıyan dizi *Görevimiz Tehlike* oldu. Avukat Petroçelli katilleri bulmuş, cinayetleri aydınlatmış, McMillan ve karısının maceraları halkı heyecanlandırmıştı. Halkın ilk kez bilimkurguyla tanıştığı dizi ise *Uzay Yolu* olmuştu. (Tunç, 2022, s. 115-121; Vatan, 23 Mayıs 1975, s. 8; Cumhuriyet, 13 Eylül 1974, s. 5; Hürriyet, 10 Kasım 1974, s. 8). Görüldüğü üzere, Batı'dan uyarlama diziler seyirciler tarafından daha fazla beğenilmiş, televizyon farklı ülkelerdeki farklı karakterleri evlere taşıyan ve uzak kültürleri yakın eden bir araç hâline gelmişti.

TÜİK verilerine göre dizilerin yayınlandığı saatte, Türkiye'de nüfusun çok büyük bir oranının bu dizileri izlediği görülmektedir (<https://data.tuik.gov.tr>). Zira dizilerin yayınlandığı sırada sokakların boşaldığı ve hayatın durduğu da düşünülürse, bu dizilerin ne denli ilgi gördüğü anlaşılabilir. Aynı zamanda, 1970'li yıllarda televizyonla birlikte komşuda toplanarak TV izleme kültürü de hesaba katılırsa, izlenme oranlarının resmi istatistiklerden çok daha fazla olduğu düşünülmelidir.

3. Radyodan Sonra Görsel Bir Şölen: Yılbaşı Eğlence Programları

1970'ler, televizyonun radyonun egemenliğini geride bıraktığı ve hızla yaygınlaştığı yıllar olarak iz bıraktı. Televizyonun radyonun yerine ikame edildiği alanların başında her yılın sonunda yayınlanan yılbaşı eğlenceleri geliyordu. Eskiden radyoda ağırlıklı olarak yapılan yılbaşı eğlenceleri, 1970'lerin ilk yarısında hem radyo hem de televizyon ile paylaşılmış, fakat göze de hitap etmesinden dolayı televizyondaki yılbaşı programları çok daha büyük bir ilgi uyandırmaya başlamıştı (Vatan, 31 Aralık 1975, s. 4). Esasında, televizyonun birçok alanda radyonun devamı veya bir üst seviyesi gibi karşılandığı da görülmektedir.

1970'li yıllarda yılbaşında eğlenmek, televizyon izlemek ve televizyondaki yılbaşı programları ile eşdeğer hâle gelirken yılbaşını evde televizyon karşısında kutlamak bir klasik olmaya başladı. Yılbaşı gecesindeki programlarının içeriği, kimlerin hangi saatte çıkacağı ve program akışı 30 veya 31 Aralık gününün gazetesinde yayınlandı ve yılbaşı gecesine geniş bir sayfa ayrıldı (Vatan, 31 Aralık 1977, s. 8; Milliyet, 31.12.1970, s. 8.; Vatan, 30 Aralık 1977, s. 5; Dünya, 31 Aralık 1978, s. 6.; Cumhuriyet, 31 Aralık 1974, s. 6).

1970 yılındaki yılbaşı programında, Bedia Akartürk, Neşet Ertaş, Zülfü Livaneli, Ayten Alpman, Semiramis Pekkan ve Barış Manço sahne aldı. (TRTizle Arşivi) 1973 yılında, radyo sabaha kadar yılbaşı programı yaparken, televizyonda 11 saatlik *Yılbaşı Özel Programı* yayımlandı (Milliyet, 30.12.1973, s. 1). 1973 yılından sonra her yılbaşı gecesini *Yılbaşı Özel Programı* ekrandan seyirciye sunuldu. Yılbaşı programlarının planı gazetelerde yılın son gününde detaylı bir şekilde ilan edildi. Örneğin, 1974 yılında Hoş

Geldin Yeni Yıl adlı yılbaşı programında Hafif Batı Müziğinin önde gelen sanatçılarından Esmeray, Semiramis Pekkan, Seyyal Taner sahne alırken, gece 3.00'e kadar müzik yayınları, köçek gösterisi, oyun havaları devam etti (Cumhuriyet, 31 Aralık 1974, s. 6).

1975 ve 1976 yıllarındaki *Yılbaşı Özel Programı* da müzik, dans, skeç ve çeşitli gösterilerden oluşuyordu ve oldukça yoğun bir içerikle seyirciye sunuldu (Vatan, 31 Aralık 1975, s. 4; Cumhuriyet, 31 Aralık 1975, s. 6; Cumhuriyet, 31 Aralık 1976, s. 8). Ayrıca, 1977'de yapılan *Yılbaşı Özel Programı*'nda Zeki Müren, Ajda Pekkan, Nükhet Duru, Seyyal Taner ve Nil Burak sahne almış, sanatçıların hangi şarkıları söyleyeceği ve saatleri günün gazetelerinde yayımlanmıştı. *Yılbaşı Özel Programları*, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Hafif Batı Müziği sanatçılarının canlı performanslarının yanı sıra skeçler, danslar ve çocuklara yönelik etkinlikleri kapsıyordu (Vatan, 31 Aralık 1977, s. 8; Hürriyet, 31 Aralık 1977, s. 10). 1978 yılındaki yılbaşı eğlence programı da benzer bir içerikle halka sunuldu (Dünya, 25 Aralık 1978, s. 4). Başka bir ifadeyle, yeni yıla eğlenerek girmek bu programlarla özdeşleşmeye başladı.

1970'lerde televizyonla başlayan yılbaşı eğlencesi geleneği, siyasete de sirayet etmiş, ülkede tartışılan bir konu hâline gelmişti. Örneğin, televizyonla birlikte 1970'lerden itibaren yaygınlaşmaya başlayan yılbaşı eğlencesi geleneği, Millî Selamet Partisi (MSP) lideri Necmettin Erbakan tarafından Türk milletinin örf ve ananelerini zedelediği gerekçesiyle sert bir şekilde eleştirildi. Erbakan, TRT Genel Müdürlüğüne gönderdiği bir mektupta, yılbaşı programlarını, "Batı taklitçiliğinin kötü bir örneği" olarak nitelendirdi (Milliyet, 01.10.1980, s. 7; TRT Arşivi, <https://www.trt.net.tr/kurumsal/kilometre-taslari>).

Buradan hareketle, televizyonun siyasetin de bir malzemesi olmaya başladığını ve politizasyon sürecinin başladığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Televizyon izleyerek kutlama geleneği yalnızca yeni yıllarla sınırlı kalmadı. Nitekim dinî ve millî bayramlarda ve tatillerde de televizyonda özel yayınlar yapıldı. Örneğin, Ramazan ve Kurban bayramlarında dört günlük özel bayram programları yayınlandı (Milliyet, 22 Kasım 1977, s. 10; Hürriyet, 4 Ocak 1974, s. 8).

Yılbaşı eğlencelerinin vazgeçilmez bir unsuru da elbette ki günümüzde de varlığını sürdüren Millî Piyango çekilişleriydi (Milliyet, 31.12.1970, s. 5). Televizyondaki yılbaşı eğlenceleriyle özdeşleşen dansöz gösterisi ise 1970'ler boyunca yılbaşı programlarında yer almamış, ilk kez 1980 yılında Nesrin Topkapı'nın yılbaşı gecesi sahneye çıkması ile başlamıştı (<https://www.trt.net.tr/kurumsal/kilometre-taslari>).

Başka bir deyişle, 1970'li yıllardaki yılbaşı eğlence anlayışında danstan ziyade müzik ve showları içeren yılbaşı programlarının kabul gördüğünü, halk arasında yılbaşını televizyon karşısında geçirmenin önemli bir gelenek hâline gelmeye başladığını söylemek mümkündür.

4. Gazino ve Çay Bahçelerinden Eve Taşınan Eğlence: 1970'lerde Müzik Yayınları

1970'li yıllarda eğlenceyle özdeşleşen bir diğer yapım ise müzik programları oldu. Müziğin eğlence olarak görülmesine önemli hizmetler sunan radyo, önce televizyonla birlikte müzik yayınlarına devam etti; zamanla yerini ağırlıklı olarak televizyona bıraktı. 1970'li yıllarda, bu geleneği başlatan radyonun yerini yavaş yavaş televizyon aldı. Televizyon ekranındaki Türk Sanat Müziği, Halk Müziği ve Hafif Batı Müziği eğlence programlarının vazgeçilmez bir unsuru olmakla kalmadı, kitleler tarafından yoğun bir şekilde izlendi. Örneğin, 6 Ekim 1975 tarihinde yayınlanan TRT'nin günlük bir programında Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, Hafif Batı Müziği ve Klasik Batı

Müziği türlerine yer verildi. TRT'deki bu müzik çeşitliliği, radyoda yayınlanan caz müziği, Türkçe sözlü hafif müzik, türküler, dünya müziği ve çağdaş müzik ile daha da zenginleşti. On beşer dakikalık ve yarım saatlerle yayınlanan bu farklı tarzdaki müzikler, 1970'li yıllardaki eğlence hayatının vazgeçilmez bir parçası olmuştur (Milliyet, 06.10.1975, s. 14.; Vatan, 21 Mayıs 1975, s. 8; Cumhuriyet, 30 Eylül 1975, s. 6; Hürriyet, 14 Kasım 1977, s. 10). Bu denli çeşitli müzik yayınları, dönemin çok sesli ve kozmopolit yapısına dair ipuçları sunmaktadır.

Müzik yayınlarının yanı sıra televizyondan yayınlanan müzik festivalleri de ilgi çekiyordu. Örneğin, 10 Mart 1973 tarihinde San Remo Müzik Festivali, Eurovision aracılığıyla naklen yayınlandı (<https://www.trt.net.tr/kurumsal/kilometre-taslari>). Yine, 1976 yılında düzenlenen Cannes Festivali'ne dair gelişmeler televizyonda ayrıntılı bir şekilde yer aldı (Vatan, 28 Mayıs 1975, s. 8).

1970'ler, aynı zamanda Anadolu Rock Müziği'nin yükselişe geçtiği Moğollar, Cem Karaca, Barış Manço gibi isimlerin parladığı yıllar oldu. Bu isimlerin gerek giyim kuşama gerek tarzları gerekse de yaptıkları müzikler popüler kültürün önemli bir unsuru olmuş, toplumun geniş kesimleri tarafından kabul görmüştü (Coşkun, 2019, s. 32-33). Barış Manço'nun *Dağlar Dağlar* albümü, Moğollar grubunun *Anadolu Pop* ve *Düm-Tek* albümleri 1970'li yıllara damgasını vurdu (Hürriyet, 13 Aralık 1976, s. 8). 1976 yılında Cem Karaca'nın çıkardığı *Beni Siz Delirttiniz* adlı albüm oldukça büyük ilgi gördü (Hey, 26 Nisan 1976, Sayı 24, Yıl 6, s. 1). Alpay'ın *Fabrika Kızı*, Erkin Koray'ın *Fesuphanallah* albümü halk arasında çok sevildi, daha sonra on yıllar boyunca farklı kuşaklar tarafından keşfedilmeye devam etti (Bengi, 2022, s. 120-121).

Müzik türlerinden biri olan ve geniş halk kitlelerinin kasetler yoluyla dinlediği Arabesk müzik 1970'li yıllar boyunca sansüre maruz kalırken 1980'lere kadar yer altında ilerledi. Köyden kente göç, yoksulluk, gecekondu kültürü ve toplumsal ve sosyal koşulların bir ürünü olan arabesk müzik, 1970'lerin sonunda yavaş yavaş açığa çıkmaya başladı. 1975 yılında yayınlanan *Batsın Bu Dünya* filmi arabeskin simgesi haline geldi. Yine, 1978 yılının aralık ayında Arabesk şarkıları ile ün kazanan Orhan Gencebay, ilk kez televizyon ekranlarında şarkı söyledi (<https://www.trt.net.tr/kurumsal/kilometre-taslari>; Prof. Dr. Temuçin Faik Ertan ile Yapılan Sözlü Mülakat, 27 Mart 2023). Söz konusu yıllarda arabesk müziğe dair yasağın boyutlarını Tunç şu şekilde ifade diyordu: "Arabesk kesinlikle yasaktı, TRT için Orhan Gencebay diye bir müzisyen yaşamıyordu. Öylesine yasaktı ki, herhangi bir yerli filmde ezkaza bir arabesk şarkı varsa o bile kesilirdi" (Tunç, 2022, s. 133).

Görüldüğü üzere, 1970'li yıllarda televizyon ciddi bir sansüre maruz kalmış, hükümetlerin televizyonu etkisi altına alma çabaları daha o yıllarda hissedilir hale gelmişti. Yine de arabesk müziğin ilerleyişi durdurulamamış, kitleleri harekete geçiren bir misyon üstlenmişti.

Müzik programlarının içinde en çok ses getirenlerden bir diğeri ise pazar günleri yayınlanan geniş müzik yayınlarıydı. 1970'li yıllarda TRT'nin pazar günleri yayınladığı pazar konserleri bir klasik olarak algılanmaya başladı. Bu konserlerde, daha çok Klasik Batı Müziği izleyicilere sunuldu. 1970'li yıllarda Hikmet Şimşek tarafından sunulan bu müzik programları ile Batı müziğinin klasik eserleri Türk halkına tanıtıldı ("Televizyon", *Cumhuriyet*, 26 Aralık 1976, s. 6). Fakat Türk halkındaki karşılığına bakılacak olursa, klasik müzik sınırlı bir kitle tarafından kabul gördü. Pazar günleri yayınlanan klasik müzik programları halk arasında çok fazla ilgi görmedi, fakat yine de tek kanal olmasından dolayı bu programlar belirli bir seyirci kitlesine ulaşabildi.

1976'dan itibaren hafta sonları yayınlanan müzik yayınları, gündüz kuşağı formatında bir içerik şeklinde sunuldu. Nitekim cumartesi günleri yayınlanan *Hafta Sonu*

ve pazar günleri yayınlanan *Pazar Televizyonu* adlı programlar geniş bir izleyici kitlesine hitap etti. Bu programlar Hafif Batı Müziği, Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Pop ve Hafif Türk Müziği gibi çeşitli müziklerin yanı sıra kısa süreli kültür, eğitim, belgesel, yarışma, güldürü ve eğlence, canlı yayınlar, spor ve haberleri içeren mozaik bir yapıdaydı. Yaklaşık 5-6 saat süren bu programlar daha çok müzik yayınları sunmuş ve halkın “apolitize edilmesi” gibi bir misyon üstlenmişti (Çankaya, 2003, s. 141-142; Prof. Dr. Hakan Uzun ile Yapılan Mülakat, 3 Ocak 2023; Vatan, 5 Haziran 1975, s. 8). Aynı zamanda, bu konserler zaman zaman dünyadaki ve Türkiye’deki çeşitli konserleri de halka canlı olarak sundu. Örneğin, İstanbul’da düzenlenen Müzik Festivali izleyicilere TRT ekranlarından canlı olarak gösterildi (Prof. Dr. Temuçin F. Ertan ile Yapılan Sözlü Mülakat, 27 Mart 2023).

Bu noktada apolitizasyon derken, devletin Batı müziğini halka verme amacının devletin bir yolla halkı Batı müziğine alıştırmaya çabası olarak okumak daha doğru olacaktır. Batı’ya dair gizli hayranlığın müzik yoluyla anlaşılır hale geldiği bu yayınlar, önemli bir misyon üstlendi. Aynı zamanda, devletin o yıllarda herhangi bir reyting beklentisinin de olmadığı göz önünde bulundurulursa, bu müzik yayınlarının devletin toplumu bir manada biçimlendirmesi olarak yorumlamak yanlış olmayacaktır (Prof. Dr. Hakan Uzun ile yapılan Mülakat, 03.01.2023). Zira Batı müziği ve Batı kültürü o yıllarda da hâlâ Atatürk’ün getirdiği devrim anlayışının ve yüzünü Batı’ya dönmenin sembollerinden biriydi. Yine, Batı müziği 1970’li yıllarda, hızla yükselen Arabesk müziğin önünü kesmek için de teşvik edildi. Sonuç olarak, her ne kadar bu müzik programları, eğlendirme anlamında halkın bir kesimini memnun edemese de kendisinden beklenen misyonu yerine getirmiştir.

5. Müzik ve Televizyonun İşbirliği: 1970’lerde Eurovision Şarkı Yarışması ve Eğlence

Eurovision Şarkı Yarışması, Türkiye’nin popüler kültür alanının ana gövdesini oluşturan müzik ve televizyon sektörünün önemli bir ortaklığı olarak tanımlanabilir. Türkiye’nin Eurovision’a katılmasına giden sürecin altyapısı, TRT’nin 1973 yılında Eurovision Program Değişim Ağına üye olmasıyla başladı. Daha sonra, yarışmayla ilk temaslar dönemin popüler müzik dergileri aracılığıyla gerçekleşti. Bu süreçte gerek müzik dergilerinin gerekse de ülke kamuoyunun şarkı yarışmasına ilgisinin artmasında 1973 ve 1974 yıllarında birinci olan şarkıların popülerliği de önemli bir unsur oluşturdu. Nitekim 1973 yılının birincisi Anne-Marie David’in “Tu Te Reconnaîtras” şarkısı ve 1974’te birinci olan Abba’nın müzikseverler tarafından oldukça beğenilmesi, yarışmaya katılmaya yönelik ilgiyi arttırdı. Aynı zamanda, Eurovision Şarkı Yarışması’nın 1974 yılında TRT’de ilk kez canlı olarak yayınlanması, izleyicilerde büyük bir heyecan uyandırdı. Nitekim TRT bu alakadan sonra ulusal seçmelere katılmak için süreci başlattı (Akın, 2010, s. 123). Neticede, TRT’nin 12 Haziran 1974’te Eurovision’un aktif üyesi olmasıyla Türkiye’nin yarışma serüveni başlamış oldu (<https://www.trt.net.tr/kurumsal/kilometre-taslarj>; Vatan, 13 Haziran 1974, s. 8; Vatan, 2 Haziran 1975, s. 8; Cumhuriyet, 27 Ekim 1974, s. 5). Türkiye, Eurovision Şarkı Yarışması’nda ilk kez 9 Şubat 1975 tarihinde Semiha Yankı’nın “Seninle Bir Dakika” şarkısıyla temsil edildi (TRT Arşiv; Milliyet Magazin, 16.03.1975, s. 13).

Uzun bir eleme süreci ve halkoylamasının sonucu olarak seçilen ve büyük bir beklentiyle gidilen yarışma Türkiye için büyük bir hüsrarla sonuçlandı ve Türkiye bu yarışmada sadece üç puan alarak sonuncu oldu. Tüm ülke gündemini meşgul eden ve halkın büyük bir anlam yüklediği bu yarışmanın sonucu büyük bir üzüntü yaratmakla kalmadı, talihsiz bir başlangıç olarak toplumsal bellekteki yerini aldı. İki yıllık aradan sonra Türkiye, 1978 yılında yarışmaya ikinci kez katıldı. Söz konusu yarışmada Nilüfer ve

Grup Nazar'ın "Sevince" şarkısı Türkiye'yi bu platformda temsil etti. Fakat bu yarışma da Türkiye için hazin bir şekilde sonuçlanmış, Nilüfer'in tüm popülerliğine rağmen Türkiye yarışmadan iki puan alarak yine sonuncu oldu. 1979 yılında ise Kudüs'te yapılacak yarışmadan son anda çekilen Türkiye, 1980 yılında Ajda Pekkan'ın "Petrol" şarkısıyla yarışmaya katıldı. Kısacası, Türkiye Eurovision şarkı yarışmalarında 1970'ler boyunca çok az puan alarak yarışmada sonlarda yer aldı (Milliyet, 27.10.1978, s. 10).

1970'li yıllardaki Eurovision yarışmalarının kamuoyunda uyandırdığı tepkilere bakıldığında, bu yarışmaya büyük bir önem atfedildiği anlaşılmaktadır. Nitekim yarışmadan önce katılacak kişi, eleme süreçleri, olası sonuçlar ve katılacak diğer adaylara dair birçok konu ayrıntılı olarak tartışılmış, kamuoyuna mal olmuştu. Örneğin, 1975 yılında Semiha Yankı'nın 13. Sırada yer almasının uğursuzluk olup olmadığına dair birçok tartışma yapılmış, yine şarkının Türkçe olmasının avantajları ve dezavantajları da ele alınmıştı (Milliyet, 16.03.1975, s. 13; Hayat, 13 Şubat 1975, Sayı 7, s. 1; Cumhuriyet, 22 Mart 1975, s. 6; Cumhuriyet, 23 Mart 1975, s. 1). Eurovision'da alınacak bir başarı, "Türkiye'nin Avrupa'ya açılmasının bir yolu" olarak da görüldü (Yener Süslü, Milliyet, 16.03.1975, s. 1-13). Buradan hareketle, Eurovision Yarışmasının Türkiye için adeta millî bir mesele hâline geldiğini iddia etmek yanlış olmayacaktır.

Neredeyse Eurovision yarışmasında alınacak sonuçlara "ulusal bir mesele" gibi bakıldığı ve yalnızca bir yarışmadan daha büyük anlamlar yüklendiği açıktır. Aslında bu da bu yarışmanın yalnızca bir müzik yarışması olmaktan çıkarak nasıl popüler kültürün bir ögesi olduğunu da ortaya koymaktadır. Yine, yarışmanın kitlesel bir tesir uyandırması ve kamuoyunda derin bir etki bırakması ile birlikte televizyonun kitleleri etkilemede ne denli etkili bir araç olduğu da anlaşılmıştır.

Eurovision'un yalnızca bir şarkı yarışması olmadığı ve daha derin anlamlar taşıdığı açıktır. Bu manada, Türkiye'nin Eurovision'a yüklediği anlam, Tunç tarafından şöyle betimlenir:

Avrupa'nın yanında, kendimizi zengin çocuğun bahçesine duvarın üstünden bakan yoksul çocuklar gibi hissettiğimiz yetmişli yıllarda, şeytanın bacağını kırmayı beklediğimiz ve her seferinde tap taze umutlar beslediğimiz en önemli yarışma Eurovision'du. Uzun yıllar boyunca sesimizi duyurmayı "biz de varız" demeyi bekledik (Tunç, 2022, s. 139-140).

Her ne kadar Türkiye bu yarışmada 1970'ler boyunca sonlarda yer alsada yarışmanın ülkeye birçok getirisi oldu. Yarışmaya ilk katılımın gerçekleştiği 1975 yılından itibaren 1980'ler boyunca, çok sayıda şarkıcı, müzisyen ve grup ilk kez seyirciyle buluşma fırsatı yakaladı, bu da müzik alanını ileri bir noktaya taşıdı. Televizyon açısından düşünüldüğünde ise Eurovision Şarkı Yarışması her yıl tekrarlanan önemli bir toplumsal hadiseye dönüşmüş, televizyon tarihinde oldukça kalıcı bir yer edinmişti. Aynı zamanda, söz konusu yarışma TRT'nin müzik alanında söz sahibi olmasında, müzisyenlerin ve yapımcıların TRT ile iş birliği içinde çalışmasında önemli bir rol oynadı (Akın, 2010, s. 122).

Bu açılardan yarışma, müzik alanına yeni bir renk ve soluk getirmekle kalmadı, aynı zamanda kitleleri ekran karşısına kilitleyerek televizyondaki eğlence anlayışına devrimsel bir yenilik kattı. Aynı zamanda, radyodan sonra televizyon yoluyla devam eden müzik geleneğine yeni bir boyut kazandırarak, televizyon ve müzik ortaklığının gelişmesine doğrudan katkı sundu.

6. Artık Her Evde Bir Sinema Olacak:³ Sinemalardan Evlere Taşınan Film Kültürü

³ Bkz: *Vizontole Filmi*, Yönetmen: Yılmaz Erdoğan, Ömer Faruk Sorak, Senaryo: Yılmaz Erdoğan, 2000.

1970'ler, sinema sektöründe köklü değişimleri beraberinde getirdi. Nitekim televizyon yayınlarının gelişmesi ve evlerdeki televizyon sayısının artmaya başlamasıyla, klasik sinema seyircisi salonlardan uzaklaşmaya başladı, neticede sinema salonlarındaki seyirci sayısı azaldı. Televizyonun gelişmesiyle sinema evlere taşınmış, artık "her evde bir sinema olmuştu" (Vizontele Filmi, yön. Yılmaz Erdoğan ve Ömer Faruk Sorak, 2000). Başka bir deyişle, bir kent eğlencesi olan sinemanın evlere taşınması, sosyal hayat ve eğlence anlayışında bir devrim etkisi yaratırken, alışılmış pratikleri kökten değiştirmişti.

Televizyonun yaygınlaşması en büyük darbeyi sinema sektörüne vurdu. Nitekim televizyonla birlikte, çeşitli dizi ve filmler izlenmeye ve sinema salonları boşalmaya başladı. 1974 yılından itibaren Türk edebiyatından uyarılma televizyon filmleri yayımlandı (Cumhuriyet, 27 Eylül 1974, s. 5). Aziz Nesin'in *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz* ve Sait Faik'in *Kumpanya'sı* bu dönemde televizyon filmi olarak seyirciye sunuldu (Vatan, 24 Mayıs 1975, s. 8). Aynı zamanda, TRT'nin dışarıya sattığı ilk konulu film olan *Aşk Memnu*, Türk sineması adına büyük bir başarı olarak iz bırakanlar arasında yer aldı. Edebiyattan uyarılan *Aşk Memnu*'nun bu denli beğenilmesi, başka edebî uyarılma filmlerin yapılmasını teşvik etti. Nitekim bu filmden sonra, Ömer Seyfettin'in dört öyküsü *Topuz, Diyet, Ferman ve Pembe İncili Kaftan*, Ömer Lütfi Akad tarafından televizyona uyarlandı. Edebiyattan uyarılma yapımları, Reşat Nuri Güntekin'in *Sarıpınar*, Sait Faik Abasıyanık'ın *Müthiş Bir Tren*, Sabahattin Ali'nin *Hamenda Melek* ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Geçmiş Zaman Elbiseleri* izledi (Çankaya, 2003, s. 131-139; <http://www.bbc.co.uk/turkce/>; Vatan, 24 Mayıs 1975, s. 8).

Sinema salonlarında gösterilen Yeşilçam yani ana akım sinema filmleri bir süre sonra televizyonda yayınlanıyordu. "Televizyonda Sinema" başlığıyla yayınlanan filmler, sinemadan sonra televizyondan sunuldu (Cumhuriyet, 25 Aralık 1976, s. 6; Hürriyet, 17 Kasım 1977, s. 10; Cumhuriyet, 30 Eylül 1975, s. 6). Örneğin, Emely Williams'ın ünlü oyunundan sinemaya uyarılan *Ekinler Yeşerince* filmi, televizyonda başlayan sinema filmlerinin yalnızca biriydi (Vatan, 28 Mayıs 1975, s. 8). Yine, gece kulüplerinde çalışan kadınları konu alan *Damgalı Kadın*, ünlü kompozitör George Gerahwin'in yaşam öyküsünü anlatan *Mavi Rapsodi*, *Sevginin Bedeli*, *Klimanjoro'nun Karları* bu filmlerden bazılarıydı. Televizyondan yayınlanan sinema filmleri genellikle gece 21.30'da yayına girdi (Vatan, 2 Haziran 1975, s. 8; Vatan, 6 Haziran 1975, s. 8; Milliyet, 19 Kasım 1977, s. 10).

Bu filmlerin televizyonda yayınlanması için birtakım sansür ilkelerinden geçmesi gerekiyordu. Nitekim televizyonda yayınlanmadan önce denetçiler filmleri seyrederek, öpüşme ve sevişme sahnelerini kestirirdi (Tunç, 2022, s. 133). Bunda, söz konusu dönemin sosyo-kültürel ortamının bir sonucu olarak ortaya çıkan seks furyası ve erotik filmler de etkili oldu. *Civciv Çıkacak Kuş Çıkacak*, *Biz Böyle Severiz* gibi filmler erotik komedi tarzı filmler arasındaydı (Bengi, 2022, s. 73). Yine, söz konusu yıllarda sansür uygulanan ve televizyonda yayınlanması uygun olmayan filmler de oldukça fazlaydı. Yılmaz Güney'in yazdığı ve yönettiği *Arkadaş* filmi, Zeki Ökten'in *Düşman* ve *Sürü* adlı filmleri, Tunç Okan'ın *Otobüs* adlı filmi bunlardan bazılarıydı. Yine de televizyon vesilesiyle sinema evlere girmiş, bu da televizyonun eğlence hayatının vazgeçilmez bir unsuru olmasına hizmet etti.

7. Kitlelerin Yeni Eğlencesi Spor Programları

1970'li yıllar spor programları ve özellikle de futbol, eğlencenin bir başka çeşidi olmaya başladı. Nitekim kitleleri etkisi altına alan çeşitli spor programları, 1970'li

yıllardaki eğlence içerikli programlara benzer bir yapıdaydı. Başka bir deyişle, 1970'li yıllarda spor programları da eğlence programlarının bir çeşidi olarak görev yaptı.

Televizyonda yayınlanan gündüz kuşağı yayınları geleneği ilk kez spor programları yoluyla hayata geçti. 3 Mart 1974 tarihinde başlayan ve pazar günleri yayınlanan bu spor programı geniş kitlelere ulaşabilmek için önemli bir adım teşkil etti. Söz konusu dönemde TRT Genel Müdürlüğü yapan İsmail Cem'in ifadesiyle, *Telespor* programı kitlelere doğru kurulan köprüünün ilk tuğlası oldu (Cem, 2010, s. 60). Bu programda, daha çok naklen spor yayını, özellikle de futbol maçları canlı olarak izleyiciye sunulmuş, fakat yalnızca spor yayınlarıyla sınırlı kalmamış, güncel meselelere de yer ayrılmıştı. Yine, *Hafta Sonu* adlı program, spor, röportaj ve sohbetlerden oluşan "mozaik" yapıda bir içeriğe sahipti. Hedef izleyici kitlesinin oldukça geniş tutulduğu bu yayınlar, sonraki yıllarda kırsal kesime hitap eden birçok konuyu işleyen gündüz kuşağı programlarının temelini oluşturdu (Çankaya, 2003, s. 133). *Telespor* programının halkta bu denli ilgi görmesinde spora dair merakın yanı sıra spor-toto oynanması da rol oynadı (Milliyet, 31.12.1970, s. 8). *Naklen Yayın* programı da futbola dair içeriğe ve bunların genel değerlendirmesine yer verdi (Hürriyet, 6 Kasım 1974, s. 8).

Eğlence programları arasında spor programlarının önde gelmesinde, çeşitli maçların ekranlardan canlı olarak yayınlanması da önemli bir rol oynadı. Öncelikle, 13 Ocak 1973 tarihinde Türkiye-İtalya millî maçı ilk kez TRT aracılığıyla naklen yayınlandı. Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş kulüplerinin maçları 1974'ten itibaren televizyonda verilmeye başladı, Fenerbahçe-Galatasaray futbol karşılaşması ilk kez 3 Mart 1974'te televizyondan canlı olarak yayınlandı (<https://www.trt.net.tr/kurumsal/kilometre-taslari>). 1970'li yıllarda Türkiye 1. Futbol Ligi, Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası gibi futbol programları yayın hayatına başladı (Hürriyet, 6 Kasım 1974, s. 8). Yine, futbolda düzenlenen dünya kupaları, Türk toplumunun futbola yönelik ilgisini daha da besledi ve büyük bir ilgiyle takip edildi (Vatan, 30 Aralık 1977, s. 5). Spor programları arasında Türkiye Ligi, Avrupa Ligi ve Dünya Kupaları en fazla ilgi gören programlar oldu (27 Mart 2023 tarihinde Prof. Dr. Temuçin F. Ertan ile Yapılan Mülakat).

Dünya kupası maçları 1970'li yıllardaki eğlence anlayışının vazgeçilmez bir unsuru hâline geldi. Örneğin, Brezilya'nın 1970 yılında dünya kupası şampiyonu olması Türkiye'de büyük bir yankı uyandırdı ve dünya kupaları sporseverlerin yakından takip ettiği gelişmelerden biri oldu. Bu tarihten itibaren 1970'ler boyunca dünya kupaları, kitleleri futbola sürükleyen önemli bir motivasyon olmuş, Türkiye'de de futbol alanında Brezilya'ya yönelik hayranlık artmıştı (Milliyet, 31.12.1970, s. 10). 13 Haziran 1974 tarihinde dünya kupası maçları TRT'den canlı olarak yayınlanmaya başlamış, bu yayınlar ve dünya kupasının uyandırdığı ilgi futbolun popüler kültürü besleyen önemli dinamiklerden biri olacağına ilk işaretini vermişti.

Futbolun yanı sıra diğer sporlar ve spora yönelik uluslararası müsabakalar da televizyon yoluyla geniş kitlelere ulaşabili. Örneğin, 1975 yılında Türkiye'de düzenlenen Kırkpınar Güreşleri televizyonda gösterildi (Vatan, 3 Haziran 1975, s. 8). Yine, 6 Ekim 1971 tarihinde İzmir'de yapılan Akdeniz Oyunları televizyondan naklen yayınlandı (<https://www.trt.net.tr/kurumsal/kilometre-taslari>).

Benzer şekilde, 29 Ağustos 1974 tarihinde Dünya Serbest Güreş Şampiyonası İstanbul'dan yurtdışına naklen yayın yaptı. Innsbruck'ta yapılan Kış Olimpiyatları da televizyondan canlı olarak verildi (<https://www.trtizle.com/trtarsiv>).

Farklı spor dallarına ve dünyada spor alanındaki gelişmelere de televizyonda yer verildi. Halk özellikle boks alanındaki gelişmelere büyük önem attı. Nitekim boks alanında, Muhammed Ali'nin dünya çapındaki başarıları büyük bir takdir topladı. Yine,

milli güreşçi Ali Rıza Alan'ın 1970 yılında Dünya Güreş Şampiyonu olması da sporda izleyicinin ilgisini çeken gelişmeler arasında yer aldı (Milliyet, 01.01.1970, s. 12). Bu verilerden de anlaşılacağı üzere, televizyondaki spor programları televizyonun geniş bir izleyici kitlesine ulaşmasını sağlarken, eğlencenin yeni adresinin televizyon olmasına doğrudan katkı sundu.

8. Çocuk Eğlence Programları

1970'li yıllarda televizyonun yaygınlaşması öncelikle bu yayınların eğitim için kullanılabileceği düşüncesini öne çıkardı. Bu anlamda, en çok da televizyonun çocuklar için eğitici bir araç olarak kullanılabileceği ihtimali üzerinde tartışmalar yapıldı. *Bizim Sokağımız* ve *Çocukların Televizyonu* çocuklara yönelik ilk programlar olarak öne çıktı. 1972 yılında, televizyondaki çocuk programları okul öncesi (0-3 yaş) ve okul çağı (7-16) olarak ikiye ayrılmıştı (Çankaya, 2003, s. 127; Hasan Cem, *Vatan*, 2 Haziran 1975, s. 8).

1973 yılından itibaren TRT, çocuklar için eğlence programlarının yanı sıra eğitici ve örgün eğitim programlarına ağırlık verdi. Nitekim 1973 yılından başlayan *TV Okulu* ve *Okul Televizyonu* adlı programlar eğitici ve öğretici içeriğiyle çocuklara eğitim vermeyi amaçlamıştı. Okul çağındaki çocuklar için ise *Çocukların Evreni ve Gelin Yarışalım* adlı programlar yayımlandı. Öte yandan, *Oyun Gemisi* yayımlandığı dönemde çocukların beğenisini kazanmış bir programken, *Yaşlı Kurtlar* çocuklar için kültür ağırlıklı bir içerik sundu. 1974 yılında yayınlanan *Çocuklar İçin* başlıklı programda ise dış kaynaklı filmler çocukların düzeyine uyarlandı (Hürriyet, 2 Aralık 1974, s. 8). 1976 yılında ise *Daldan Dala*, *Cıvı Cıvı* ve *Kukla* programları, çocuklar için *Televizyon Çocuk Yayınları* tarafından hazırlanarak yayına girdi (Vatan, 21 Mayıs 1975, s. 8). Yine, *Çocukların Sesi* programı ile 1978 yılında yayın hayatına başlayan *Dönme Dolap* ve *Atlı Karınca* çocuklara hitap eden yayınların başında geldi (Hürriyet, 6 Kasım 1974, s. 8; Cumhuriyet, 28 Aralık 1976, s. 6).

1970'lerde televizyonun tüm gün yayınlanmaya başlamasıyla, çizgi film karakterleri de çocukların hayatına girmeye başladı. Bunlardan *Ayı Yogi*, *Akıllı Bidik*, *Tom ve Jerry* gibi çizgi filmler ve karakterlerdi. Yine, *Taş Devri* çocuklar kadar büyüklerin de büyük bir beğenisini kazandı. Sürekli ispanak yiyen güçlü *Temel Reis*, basit bir çizgi filminden çok fazlası olan *Pembe Panter* ve sürekli konuşan *Bay Meraklı* çocukların dünyasında yer etti. Çocuklar için yayınlanan çizgi filmi tarzı programların bazıları ise *Heidi*, *Casper*, *Daffy Duck*, *He-Man*, *Ağaçkakan Woody* (1968) ve *Arı Maya* (1978-1979) şeklindeydi. *Bizim Sokak* isimli program ise çocuklara hem alfabeyi tanıtmayı hem de yerli malını sevdirmeyi amaçladı. Yine, *Oyun Treni* adlı program, her hafta bir şehre giderek çocuklara o şehri tanıtıyordu. Onu, *Oyun Gemisi* ve *Pilli Bebek* isimli ilk tiyatro oyunu takip etti (Tunç, 2022, s. 126-128; Vatan, 29 Mayıs 1975, s. 8; Hürriyet, 8 Kasım 1974, s. 8).

Çocuklara yönelik ilk yerli dizi ise *Harun* adlı yapımdı. Harun Kabadayı tarafından hayata geçirilen bu dizi, köyde yaşayan, kente giderek orada yaşamak ve okumak isteyen ve kabuğundan çıkmak isteyen bir çocuğu konu alıyordu (Çankaya, 2003, s. 162). Çocuklara yönelik yayınlar adına bir diğer önemli gelişme ise TRT'de 1979 yılında, *Gökkuşluğu* isimli ilk çocuk haber programıydı. 1979 yılında Antalya'da *TRT Çocuk Yayınları Semineri* düzenlendi. Türkiye'nin yanı sıra Avrupa ve dünyada çocuklar adına düzenlenen organizasyon ve etkinlikler de çocuklar adına atılan adımlar arasında yer aldı. Nitekim Türkiye 1978 yılında ilk kez *Avrupa Çocuk Şenliğine* katılmıştı. Çocuklar için müziği özendirici adımlar da atıldı. 23 Aralık 1978 tarihinde TRT'de *Ankara Çocuk Korosu*, 6 Ocak 1979 tarihinde ise *İstanbul Çocuk Korosu* kuruldu (<https://www.trt.net.tr/kurumsal/kilometre-taslari>).

Televizyondaki çocuk programları alanında en önemli gelişmelerden bir diğeri ise TRT tarafından düzenlenen "23 Nisan Çocuk Şenliği" oldu. 23 Nisan'ı kutlamak ve bunu

dünyaya duyurmak için 16-27 Nisan 1979 tarihinde yapılan bu etkinlik, 27 Avrupa ülkesine canlı olarak yayımlandı (<https://www.trt.net.tr/kurumsal/kilometre-taslari>). TRT 23 Nisan Çocuk Şenliği adı verilen bu büyük organizasyon, Birleşmiş Milletlerin 1979 Çocuk Yılı çerçevesinde tasarlanmıştı. Ankara Televizyonu Çocuk Programları Müdürlüğü tarafından hazırlanan bu program, 23 Nisan'ı kutlamak ve dünyaya tanıtmak ve çocuklar arasında dostluk, sevgi ve arkadaşlık bağlarını güçlendirmek amacıyla hayata geçirilmişti. İlk şenliğe, Bulgaristan, Irak, İtalya, Sovyetler Birliği ve Romanya'dan gelen 133 çocuk ve onlardan sorumlu 31 lider katıldı. Yine, şenlik çerçevesinde düzenlenen bir diğer önemli etkinlik de İlk Dünya Çocuk Parlamentosu'nun TBMM'de toplanması oldu (TRT Arşiv). 1979 yılından itibaren bu şenlik her 23 Nisan'da düzenlenmeye devam etmiş, hem çocuklar arasında sevgi bağları inşa etmiş hem de Türkiye'yi dünyaya tanıtmıştı.

Çocuklar için eğitici programlar yapılırken, TV'nin çocukların olumsuz etkileyen boyutu da toplumda sürekli tartışılmaya devam etti. Zira bu etkiler 1970'li yıllarda televizyonun evlere girmesinden sonra daha da somut bir şekilde hissedildi. Nitekim çocuklar ders çalışmak ve kitap okumak yerine TV izlemeyi tercih etmeye başlamıştı. Zira farklı karakterleri ve yenedünyaları öğrenmenin yolu, radyo dinlemek veya hikâye/kitap okumakken, televizyon bunu kısa yoldan kitlelere sunuyordu. Bu da hem çocukların hem de yetişkinlerin düşünce dünyasında ve pratiklerinde oldukça büyük değişimleri beraberinde getirdi.

9. Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek⁴: Bir Sosyalleşme Aracı mı Yoksa Asosyalleşmenin İlk Adımı mı?

Televizyon, 1970'li yıllarda henüz lüks bir eğlence aracıydı ve kırsal topluma hitap edememişti. Zamanla kentli orta sınıf arasında yaygınlaşan televizyon çok az sayıda evde bulunmaktaydı, dolayısıyla toplumda, olmayanların olanların evine giderek televizyon izlediği yeni bir sosyalleşme geleneğini başlatmış oldu. Kırsalda televizyonun sınırlı sayıda evde veya kahvehanede bulunduğu, şehirlerde de öğretmen, memur, mühendis, tüccar gibi mesleklere mensup olan kentli orta sınıfta yaygınlaşmaya başladığı görülür. Dolayısıyla, televizyon izlemek için komşuya gitmek aynı zamanda bir sosyalleşme aracı olarak da hizmet etti. Televizyonun bu yeni misyonu 1970'li yıllardaki birçok filmde açıkça görülmektedir. Örneğin, *Kapıcılar Kralı* filminde başrol oyuncusunun oğlunun televizyon izlemek için komşuya gitmesi, *Canım Kardeşim* filminde ölümcül bir hastalığı olan küçük kardeşin son isteğinin bir televizyon almak olması, 1970'li yıllarda ortaya çıkan yeni bir kültürü yansıtmaktadır. Yine, *Vizontele* filminde kırsala gelen televizyonun büyük bir yankı uyandırması ve köylülerin yaptıkları abartılı yorumlar, televizyonun toplumsal etkisine dair ipuçları sunmaktadır (https://www.trtizle.com/trtarsiv;Vizontele_Filmi,_Yılmaz_Erdoğan_ve_Ömer_Faruk_Sorak,_2000).

Öte yandan, televizyonun kitleleri uyuşturarak bir afyon etkisi yarattığı ve esasında toplumsal bir içe kapanmayı başlattığını ileri süren görüşler de oldukça fazladır. Giovanni Sartori'nin belirttiği gibi televizyonun icadı insanlık için bir devrim niteliğinde olmuştu. Nitekim bu icatla, insan bilen insandan (gören insana dönüşmeye başlamış, yaşamı görme eylemine indirgenmişti (Sartori, 2006 s. 11-27). Yine, televizyonla birlikte özellikle küçük şehirlerde hayatın ağır ritmi değişmiş, eski alışkanlıklar terk edilmiş, insanlar içe kapanarak daha asosyal hâle gelmeye başlamıştı (Mutlu, 1999, s. 1-35; Öztürk, 2010, s. 13-26). Televizyondan sonra, insanların topluca gittikleri çay bahçeleri, yazlık evler, bahçeler boş kalmış, çay bahçelerinde oturup dondurma yiyenler azalmış, kış gecelerinde tat veren akşam oturmalarından vazgeçilmişti. Yine, komşular bir araya gelerek ettikleri sohbetler sona ermiş, sinemalar kapanmış, hayatı *siyah beyaz bir ekranda*

⁴ Tunç, 2022, s. 1.

değişen görüntüler belirler olmuştur. Ayfer Tunç, 1970'li yıllardan televizyonla birlikte sosyal hayatın ne denli olumsuz etkilendiğini, televizyonun her gün akşam yediden gece yarısına kadar yayın yapmaya başlaması sosyal hayatın sonunu getirdi diyerek ifade eder (Tunç, 2022, s. 73-74).

Başka bir ifadeyle, 1970'li yıllarda televizyonun dizayn ettiği eğlence anlayışının bir sonucu olan bu yeni pratikler, toplumsal hayatı da doğrudan etkiledi. Sosyalleşme veya asosyalleşme olarak da görebileceğimiz bu yeni alışkanlıklar, televizyonun getirdiği yeni düzenle birlikte kitleleri etkisi altına alırken bir bakıma toplumsal hayatın akışını alt üst etti. Televizyon bir anlamda yeni ve kendine özgü bir sosyalleşme anlayışını beraberinde getirdi. Her ne kadar televizyonun zararlı etkileri 1970'lerden bu yana tartışılabilir de eğlence açısından bakıldığında, en azından 1970'li yıllar için televizyonun önemli bir sosyalleşme aracı olarak belirlediğini söylemek mümkündür.

Sonuç

1970'li yıllardaki istikrarsız siyasi ortam göz önünde bulundurulduğunda, televizyonun siyasi darboğazdan ve ekonomik zorluklardan bir çıkış yolu olarak belirlediği ileri sürülebilir. Kitleler arasında hızla yaygınlaşan televizyon, eğlence anlayışını kökten değiştirirken; halkı gazinolar, çay bahçeleri ve sokaklardan eve taşıdı. Bu yıllarda hayatımıza giren yerli ve yabancı diziler, televizyonun eğlence hayatını belirleyen birincil özne olmasının ilk sinyalini verdi. Nitekim bu yıllardaki diziler, Batı'nın pratiklerini bir anda gündelik yaşamın bir parçası hâline getirdi. Benzer şekilde, eğlence programları halkı ekrana kilitlerken, sinema filmleri evden ulaşılabilir hâle geldi. Yine, 1970'li yıllarda yeni bir yılın gelişini ifade eden eğlence programları, kitleler için bir nebze de olsa dönemin siyasi şiddeti ve ekonomik darboğazını unutmamanın bir aracı oldu. Yeni yıl kutlamanın televizyondaki yılbaşı programlarıyla eşdeğer hâle geldiği 1970'li yıllar, televizyonun eğlence hayatını kökten bir şekilde değiştireceğinin ilk somut işaretiydi. Yine yılbaşı eğlencelerinin, canlı müzik performansları, milli piyango çekilişleri ve gösterileriyle Türkiye'nin ana gündemi haline geldiği söylenebilir.

Televizyonun getirmiş olduğu bir diğer gelenek ise Eurovision şarkı yarışmasıyla ortaya çıkmış, Türkiye ilk kez uluslararası bir müzik yarışmasında temsil edilmişti. Bu yarışmanın, popüler kültürün önemli bir unsuruna evrilmesine televizyon büyük bir katkı sundu. Söz konusu yarışmaya atfedilen önemin oldukça büyük boyutlara ulaşmasında televizyonun büyük bir rolü olduğu rahatlıkla söylenebilir. Nitekim 1975, 1978 ve 1980 yıllarında katıldığı bu yarışma, Türkiye için bir prestij meselesi, *Türkiye'nin Avrupa'ya açılmasının bir yolu* olarak yorumlanmış, Türkiye'nin kültür diplomasisinin bir parçası hâline gelmiştir. Televizyonun popülerliğini arttıran bu yarışma, aynı zamanda *Türkiye'nin Batı'ya karşı duymuş olduğu gizli hayranlığın* da bir ifadesi olmuş, ülkenin kendisini Batı'ya karşı beğendirme duygusu kendisini açık etmiştir. Bu bakımdan, 1970'li yıllarda televizyon eğlence anlayışını kökten değiştirmiş, Eurovision, dünya kupaları gibi dünya çapında düzenlenen etkinliklerin popüler kültürün vazgeçilmez bir unsuru olacağı, bunun da televizyon vasıtasıyla işlerlik kazanacağı anlaşılmıştır.

Yine, kentli orta sınıfa hitap eden televizyonun 1970'li yıllarda pahalı bir eğlence aracı olduğu ve kırsal kesime hitap etmediği iddia edilebilir. Öte yandan, sınırlı sayıda eve girebilmiş olan televizyon Türk toplumunda yeni bir geleneği de başlatmış, televizyon izlemek için komşuda toplanma kültürü yaygınlaşmıştır. Bu da kitleler için önemli bir sosyalleşme aracı haline geldiğini de ortaya koymaktadır. Öte yandan, televizyon seyretmek için bir evde toplanma kültürü sosyalleşme gibi yorumlanmakla birlikte, kitleleri toplumsal hayattan tümüyle soyutlayan ve sadece ekrana kilitleyen bir afyon gibi de görev yapmıştır. Televizyon sosyal hayatı alt üst etmiş, insanları bir ekran

karşısına hapsetmiş, insanlar arasındaki iletişim azalmaya başlamış ve bireyleri esir eden "bir aptal kutusu" olarak da görülmüştür. Bu anlamda, TRT Genel Müdürlüğü yapan İsmail Cem'in de ifade ettiği üzere televizyonun işlevi kimin açısından ve "ne tür" bir programa baktığımıza göre değişiklik gösterecektir.

Televizyonun olumlu ve olumsuz tesirleri bugüne kadar tartışılmalı ve bundan sonra da tartışılmaya devam edecektir. Fakat kesin olan boyutu televizyonun halkın eğlence anlayışını kökten değiştirmiş olmasıdır. *Radyonun resimlisi* olarak nitelenen bu yeni icat, yenedünyaları ve şehirleri Türkiye'deki orta halli insanların evine getirmiş, dizilerle birbirinden çeşitli karakterler insanların hayatına girmiş, haberler ve son gelişmeler nefesler tutularak takip edilmiştir. İnsanlar komedi filmleriyle gülmeye, yerli ve yabancı dizilerin bir sonraki bölümünü heyecanla beklemeye, dizilerdeki karakterlerle maceradan maceraya atılmaya, eğlence programlarıyla eğlenmeye, Yeşilçam filmleriyle evde sinema izlemeye ve yılbaşı programlarıyla yeni bir yıla girmeye başlamış; en önemlisi de bu onların yeni eğlence anlayışını dizayn etmiştir. Başka bir deyişle, 1970'li yıllarla birlikte eğlence demek televizyon demektir ve artık bundan geriye dönüş pek de mümkün olmayacaktır.

Kaynakça

Arşivler

TRT Arşiv: <https://www.trtizle.com/trtarsiv>.

Resmi Yayınlar

TBMM Tutanakları

Resmî Gazete

Sürelî Yayınlar

Cumhuriyet

Dünya

Hayat

Hey

Hürriyet

Milliyet

Milliyet Magazin

UlusVatan

Telif Eserler

Akın, A. (2010). Eurovision Şarkı Yarışması Üzerine Monografik Bir İnceleme. *İletişim Araştırmaları*, 8(2), 115-132.

Aziz, A. (1981). *Radyo ve Televizyona Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Bek, G. (2007). *1970-1980 Yılları Arasında Türkiye'de Kültürel ve Sanatsal Ortam*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, s. 22-24.

- Bengi, D. (2022). *70'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük Göreceğ Günler Var Daha*. İstanbul: YKY Yayınları.
- Briggs A., Burke, P. (2011). *Medyanın Toplumsal Tarihi: Gutenberg'den İnternet'e*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Cem İ. (2010). *TRT'de 500 Gün Bir Dönem Türkiye'sinin Hikâyesi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Çankaya, Ö. (2003). *TRT Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi 1927-2000*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Coşkun, B. (2019). *Türkiye'de 1970-2000 Yılları Arası Televizyon Eğlence Programları ve Güncelik Hayat: Bir Sözlü Tarih Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Curran, J., Seaton, J. (2003). *Power Without Responsibility: The Press and Broadcasting in Britain*. London: Routledge.
- Çakır, E. (2022). Sözlü Tarih ve Kültürel Değişim: Televizyona Merhaba, *Milli Folklor*, 17(136), 79-93.
- Çavdar, Tefik (2013). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1950'den Günümüze*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Çiçek, Yıldız Öztürk (2017). TRT Kurumu Ankara Oran Yerleşkesinin Kurumun Değişen Mekânsal İhtiyaçlarını Karşılama Potansiyeli Üzerine Bir Değerlendirme, *TRT Akademi*, 2(3), 198-223.
- Esen, S. (2012). *Olayların İçinden-Bir TRT Tarihi Denemesi*. Ankara: Kanguru Yayınları.
- Gevgilili, A. (1973). *Türkiye'de 1971 Rejimi, Tarım Toplumundan Sanayi Toplumuna Geçiş Aşaması*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Gönenç, E. Ö. (2007). İletişimin Tarihsel Süreci, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 87-102.
- İlaslan, S. (2014). Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının Kuruluşu Üzerine Temel Tartışmalar: Kalkınma, Eğitim ve Milli Güvenlik. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 69(3), 481-510.
- Kirel, S. (2012). *Kültürel Çalışmalar ve Sinema*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Mutlu, Erol (1999). *Televizyon ve Toplum*. Ankara: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı.
- Özsoy, G. (2007). *Yeşilçam'da 50 Yıl*. İstanbul: Dönence Yayınları.
- Sartori, G. (2006). *Görmenin İktidarı* (çev. Gül Batuş ve Bahar Ulukan). İstanbul: Karakutu Yayınları.
- Öztürk, Serdar (2010). Türkiye'de Sözlü Tarihten İletişim Araştırmalarında Yararlanma Üzerine Notlar. *Millî Folklor*, 22(87), 13-26.
- Serim, Ö. (2007). *Türk Televizyon Tarihi 1952-2006*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Tunç, A. (2022). *Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek 70'li Yıllarda Hayatımız*. İstanbul: Can Yayınları.
- Ünlüer, O. (2000). Türkiye'de Televizyon Yayıncılığı Tarihine Analitik Bir Yaklaşım, *Kurgu Dergisi*, 17, 45-54.

Yaylagül, L., Korkmaz, N. (2008). *Medya, Popüler Kültür ve İdeoloji*. Ankara: Dipnot Yayınları.

Sinema Filmleri

Televizyon Çocuğu (1975). Yönetmen: Aram Gülyüz, Senaryo: Müjdat Gezen, Aram Gülyüz.

Vizontele (2000). Yönetmen: Yılmaz Erdoğan, Ömer Faruk Sorak.

Kapıcılar Kralı (1977). Yönetmen: Zeki Ökten.

Sözlü Kaynak Kişiler

Prof. Dr. Temuçin Faik Ertan ile Yapılan Mülakat, 27 Mart 2023 (13 Mart 1958)

Prof. Dr. Mesut Çapa ile Yapılan Mülakat, 25 Mart 2023 (6 Temmuz 1961)

Prof. Dr. Hakan Uzun ile Yapılan Mülakat, 3 Ocak 2023 (12 Ağustos 1968)

İnternet Kaynakları

<https://www.trt.net.tr/kurumsal/kilometre-taslari> (Erişim tarihi: 15.07.2023).

<https://www.trtizle.com/trtarsiv> (Erişim tarihi: 17.07.2023).

<https://data.tuik.gov.tr> (Erişim tarihi: 25.07.2023).

<http://www.bbc.co.uk/turkce>. (Erişim tarihi: 20.08.2023).

Ekler

1. 31 Aralık 1976 Tarihli Cumhuriyet Gazetesinde Yayınlanan *Yılbaşı Özel Programı* Haberi

TV, Yılbaşı özel programı

Yılbaşı Özel I
18.13

18.10 AKIŞ - Sema Öner
18.11 SEYİT RABİA - Sema Öner
18.12 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.13 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.14 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.15 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.16 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.17 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.18 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.19 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.20 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.21 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.22 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.23 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.24 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.25 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.26 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.27 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.28 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.29 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.30 AYŞE İZMİR - Sema Öner
18.31 AYŞE İZMİR - Sema Öner

Yılbaşı Özel II
20.44

20.45 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.46 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.47 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.48 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.49 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.50 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.51 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.52 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.53 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.54 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.55 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.56 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.57 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.58 AYŞE İZMİR - Sema Öner
20.59 AYŞE İZMİR - Sema Öner
21.00 AYŞE İZMİR - Sema Öner

Yılbaşı Özel III
00.05

00.06 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.07 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.08 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.09 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.10 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.11 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.12 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.13 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.14 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.15 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.16 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.17 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.18 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.19 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.20 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.21 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.22 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.23 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.24 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.25 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.26 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.27 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.28 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.29 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.30 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.31 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.32 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.33 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.34 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.35 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.36 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.37 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.38 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.39 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.40 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.41 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.42 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.43 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.44 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.45 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.46 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.47 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.48 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.49 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.50 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.51 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.52 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.53 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.54 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.55 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.56 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.57 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.58 AYŞE İZMİR - Sema Öner
00.59 AYŞE İZMİR - Sema Öner
01.00 AYŞE İZMİR - Sema Öner

Eurovision başlangıcı
03.04

03.05 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.06 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.07 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.08 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.09 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.10 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.11 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.12 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.13 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.14 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.15 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.16 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.17 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.18 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.19 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.20 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.21 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.22 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.23 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.24 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.25 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.26 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.27 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.28 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.29 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.30 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.31 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.32 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.33 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.34 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.35 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.36 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.37 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.38 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.39 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.40 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.41 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.42 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.43 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.44 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.45 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.46 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.47 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.48 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.49 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.50 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.51 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.52 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.53 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.54 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.55 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.56 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.57 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.58 AYŞE İZMİR - Sema Öner
03.59 AYŞE İZMİR - Sema Öner
04.00 AYŞE İZMİR - Sema Öner

2. 24 Aralık 1974 Tarihli Hürriyet Gazetesinde Yayınlanan *Bayram Özel Programı* Haberi

RADYO-TV-MAGAZİN

Bayramda TRT

1. GÜN

Çocuklar İçin
18.00

Bayram Sineması
18.00

Birlikte Olalım
18.00

Köyden
18.30

Saz Esleri
18.30

Seslenişler
18.30

Ala Paşa
18.30

Hava Durumu ve Haberler
18.30

Diyanet İşleri Başkanı Dr. Lütfi Doğan'ın Konuşması
19.00

Kadınlarımız
19.00

Eurovision Yarışması
19.00

Bayram Özel Programı
19.00

Bayram Tiyatrosu
19.00

Güne Bakıp ve Kapanış
19.00

2. GÜN
17 ARALIK ÇARŞINBAZI

Çocuklar İçin
17.00

Seslenişler
17.00

Dünden Bugüne
17.00

Hava Durumu ve Haberler
17.00

İsmet İnönü Özel Programı
17.00

Bayram Sineması
17.00

Güne Bakış
17.00

Tatlı Kahramanlar
17.00

Çok Sesli Müzik
17.00

Seslenişler
17.00

Emekçiler
17.00

Hava Durumu ve Haberler
17.00

Emel
17.00

Seyni
17.00

Konseri
17.00

Hasan Müftüoğlu
17.00

Haber Tartışma
17.00

Sefiller
17.00

Güne Bakıp ve Kapanış
17.00

4. GÜN
17 ARALIK ÇARŞINBAZI

Sanat ve İnsan
17.00

Müzik Şöleni
17.00

Seslenişler
17.00

Her Hafta Bir Konuk
17.00

Demir Maske
17.00

Hava Durumu ve Haberler
17.00

Kaçak
17.00

Bayram Geldi Hoş Geldi
17.00

20. Yüzyıl Dosyası
17.00

3. 31 Aralık 1977 Tarihli Milliyet Gazetesinin Yılbaşı Özel Programı Haberi

4. 31 Aralık 1977 Tarihli Vatan Gazetesinin Yılbaşı Özel Programı Haberi

5. 31 Aralık 1978 tarihli Dünya Gazetesinin Yılbaşı Özel Programı Haberi

Günün TV programı
Yılbaşı özel programı

Programın yönetmenliğini Jean Negulesco'nun yaptığı ve dağıtımını Kocasağın, Bazzi ile Joan Fontaine'nin paylaştıkları "Acı Tabaşım" adlı film yayınlanacak.

13.00 TELEPAZAR:
14.00 YENİ YIL ÖZEL PROGRAMI:

1) Çocuk Programı: Çocuk Yayınları Şubesi tarafından hazırlanan bu programda, 1979 yılının Uluslararası Çocuk Yılı ilan nedeniyle hazırlanan bölümler, İbo Sazcan Aksoy, Özyay Gönülüm ve Orhan Senerer Dikeytan'ından çeşitli müzikler yer alacak.

2) Yarıyıl Şenliği: Geçen yıl değişik saat dilimlerinde bölüm bölüm yayınlanacak. Bu bölümdeki sanatçılar şöyle:
A) Sanatçılar: Hani Ki Vaz, Cemile Kutupın, Derya Baykal, Mehmet Ali Erbil.
B) Türk Halk Müziği: Nazan Barkatın, Tuğral Şan, Hülya Sözer, Selahattin Akay, Nizamettin Arıcı.
C) Türk Sanat Müziği: Tahir Çanak, Selviye Filiz, Taner Şener, Hülya Sözer, Zekai Tunca, İsmail Eroğlu.

3) Türk Pop Müziği: Modern Folk Üçlüsü, Bağcı Manço, Sezen Aksu, Seyyal Taner, Nüket Duru, Nilüfer, Tanju Okan, Nil Burak, Semiha Yankı, Ali Rıza Barıncık, Erol Eğriş, Fısun Onal, Erhan Ayla Dikmen, Şenay Güzün-Baha, Erhan Turgut, Bahar Erdemli, Ayla Algın, Selçuk Ural, Sezer Güvenliği, Gülistan Okan.

4) Kanto: Nuhar Demircioğlu, Ayhan Erman, Fı Dandöz-Österi, Nesrin Toprak.

5) Pop Müzik eşliğinde kısa koreografi dansları: Aydan İden ve Fısun Özbenli 4 arkadaşları.

6) Hi Oyun Havaları: Mehmet Dinleyen, Neşet Dinleyen, Erdoğan Sarı, Ahmet Bigal, Yılmaz Özen, Ayhan Tolay ve Mehmet Ali Faka'Gen kısa kısa bölümler olarak oyun havaları. Grupun adı: Uyum 77...

7) Gördü-Tekele-Fakir: Fatih Mahardar, Enis Fıstıkoğlu, Nika Vurgun.

8) Pop Fasi Bölümleri: Sanatçılarımızın toplu olarak bölüm bölüm kısa faslları.

9) Türk Halk Müziği Kuşakları: Geçenin değişik saatlerinde yayına girecek biçimde üç kuşak olarak hazırlanıyor.

A) İzzet Altınbaşak, Bedi Akartürk, İbrahim Talhaas, Kamil Sönmez ve İsmail Akbulut.

B) Ümit Tokcan, Necila Akben, Neşet Ertaş.

Müzik: Süreç Gürkan ve İsmail Çi Arif Me Etili, Hüsamettin Atilla Işıl, Erkan Seyfettin Tomar'ın katkıları.

Kablen İtleri: Tuğak ve T Oyuntarı ekiple.

4) Türk Sa Kuşakları: Geçen yıl yayınlanmadı ancak bu yıl bir sanatçı ile geceye katılacaklar şöyle: İsmail, Gönül Ya Özhan, Yagmur de Kaşacı.

5) Okuyucu: Geleneksel ana güzelliklerdir. Değişik bölümler olarak yayınlanacak. Y. Suşalp.

Bir apartman apartman ayrı olan değişik köşe, değişik bu yılın en güzel ve ne yapıldı nasıl geçirdi ediyor.

Oyuncular: Özcan, Suna Nureddin Yılmaz, Erol, Erhan, Vuz Şeker, M. Deme Yılmaz, Şenay, Saadet Sarı, Fıvralar, Özcan, Aygen, Nuran, Fıstıkoğlu, Akbay.

6. 13 Eylül 1974 Tarihli Cumhuriyet Gazetesinin TV'de Bugün Sayfası

TV'DE BUGÜN	
17.55	ACILIS ve PROGRAM
17.56	GÖK KUSAĞI Bu bölümden roketlerin öyküsü, dalgıçlık sanatları, domuz gücü ve futbolcu stiller görüntüleniyor.
18.22	OYUN TRENI Geçen yılın sevilen bu çocuk programı bu kez Ankara'dan yola çıkıyor. Ali ile Veli sinavlarını bitirtilerinden mutludur. Program, Ankara'nın tarihi ve turistik yerlerini tanımasıyla devam ediyor.
18.58	ATAKAN ÇELİK SÖYLÜYOR Türk Halk Müziği sanatçısı şü türkleri sunuyor: «Her sabah her seher, Kapılarında kuyu var, Karandı estime ederim, Al ipek yeşil ipek, Kalenin bedenleri Ay akşamdan ısıdır. Gel beri yar gel beri».
19.18	HER HAFTA BİR KONUK TRT Genel Müdürlük Program ve Yardımcısı Hıfız Topuz, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ile konuşuyor.
19.33	DEFINE ADANI TRT televizyonunun yeni program döneminde sunacağı define adası adlı dizinin bu ilk bölümünde, «Bilbones» adlı serüven yayınlanacak. Billey Bones eski bir korsandır. Yarındaki büyük bir sandıkta Oawkins'lerin yönettiği eski hana gelir. Her zaman aşırı derecede sarıms olan Bones, zamanının çoğunu denizi izlemele geçirir.
19.57	HAVA DURUMU
20.90	H A B E R L E R (Tuna HUS — Erkan OYAL — Zafer ÇILASUN)
20.36	K A Ç A K Dr. Kimble, bu kez «SARAP» adlı serüveninde izlenecek. Richard Kimble, iki şaraphane işçisi ve benekli gömleklili bir adamla birlikte bir kamyonu yolculuk etmektedir. Soför Felipe'nin öldürülmesi üzerine arkadaşları kaçır ve yaralanan Kimble, cinayet suçuyla tutuklanır.
21.30	KALBİMİZ ATARKEN Dünya Sağlık Teşkilatı tarafından hazırlanmış ve kalp sağlığını konu alan bir çizgi film sunulacak. Ayrıca, konuyla ilgili görüşler uzmanlar tarafından anlatılacak.
22.10	YIRMİNCİ YIL DOSYASI Bu belgesel programda bu kez olimpiyatlar konu ediliyor. Olimpiyatların tarihçesi ve günümüzdeki amatör sporculuğun önemi görüntülerle anlatılacak. Seslendirme yönetmeni Ahmet KÖRÜKÇÜ.
22.47	GÜNE BAKIŞ (Can AKBEL — Çetin ÇEKİ)
23.02	GEÇENİN TV'Sİ «Amerika»yı konu alan bu yeni dizi program, altı bölümden oluşuyor. Ünlü gazeteci Alistair Cooke'un hazırladığı belgesel filmde, Amerika çeşitli yönleriyle ve değişik açılarından ele alınıyor.
24.00	PROGRAM ve KAPANIŞ

7. 26 Kasım 1977 Tarihli Milliyet Gazetesinin TV Haberleri Köşesi

8. 23 Mart 1975 Tarihli Cumhuriyet Gazetesinin Eurovision Yarışmasıyla İlgili Haberi

